

שם ביה"ס:

בית חינוך אופק

ישוב:

עברון

תחום הדעת:

מדעי החברה

מס' יחידות לימוד:

3 יח"ל

סמל מוסד:

260125

כותבי התכנית:

ד"ר גיל גרטל, זיו שר,

אורלי רוזנפלד, ירדן

אשל

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך אישור

יוני 2019

מנהיגות חינוכית ושינוי חברתי

בית חינוך אופק, קיבוץ עברון, מ.א. מטה אשר

סמל מוסד : 260125

מנהיגות חינוכית ושינוי חברתי

תכנית ייחודית לבגרות בהיקף 3 יחידות לימוד

השלמה ל-5 יחידות לימוד במדעי החברה

תשע"ט – יוני 2019

תוכן עניינים

4	<u>א. מבוא</u>
4	<u>1. היקף השעות ויחידות הלימוד של התכנית</u>
4	<u>2. רקע על בית הספר</u>
5	<u>3. סיבות והנמקות לפיתוח התכנית</u>
6	<u>4. ייחודיות התכנית מול תכניות קיימות</u>
7	<u>5. כותבי התכנית ושותפיה</u>
7	<u>6. מורי התכנית</u>
8	<u>7. תלמידי התכנית</u>
9	<u>8. החברה וצרכיה</u>
10	<u>ב. התפיסה הרעיונית של התכנית</u>
10	<u>1. תחומי הדעת בתכנית : סוציולוגיה וחינוך</u>
10	<u>2. הרצף הלימודי</u>
11	<u>3. פרקי הלימוד</u>
14	<u>4. מטרות התכנית</u>
16	<u>5. דרכי הוראה ומרחבי הלימוד</u>
15	<u>6. הערכה</u>
17	<u>יחידה 3 – חינוך, כיתה י' (90 שעות)</u>
17	<u>א. יזמות, תכנון ופיתוח חינוכי – 30 שעות</u>
20	<u>ב. חינוך בלתי פורמלי – 30 שעות</u>
23	<u>ג. מחשבת החינוך – 30 שעות</u>
26	<u>יחידה 4 – מבעיה חברתית למענה חינוכי, כיתה יא' (90 שעות)</u>
26	<u>א. מחקר פעולה – 30 שעות</u>
29	<u>ב. מחקר שדה : אתגרי החברה במרחב בית הספר – 30 שעות</u>
32	<u>ג. מחקר עיוני אודות הבעיה החברתית – 10 שעות</u>
33	<u>ד. פיתוח המענה החינוכי – 20 שעות</u>
34	<u>יחידה 5 – הקליניקה החינוכית, כיתה יב' (90 שעות)</u>
34	<u>א. הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה – 60 שעות</u>
37	<u>ב. זהות חינוכית – 30 שעות</u>
40	<u>נספחים לתכנית (תוכן עניינים של הנספחים)</u>

א. מבוא

מנהיגות חינוכית ושינוי חברתי היא תכנית ייחודית לבגרות, בהיקף 3 יחידות לבגרות; כתכנית השלמה למקבץ מדעי החברה (בהיקף 2 יחידות). התכנית פותחה, ותופעל, בבית חינוך אופק בקיבוץ עברון, כמגמה אזורית בשיתוף המועצה האזורית מטה אשר.

מטרתה של התכנית לטפח בנות ובני נוער שהם: מבינים ומאמינים בחינוך; וכן רוצים ויכולים לשמש מנהיגי-חינוך ומובילים בתחום. דהיינו שהם בעלי הידע וההבנה בחינוך ובתחומים המשיקים, מכירים בכוחו של החינוך לעצב את פני החברה לעתיד, מגבשים ובוחנים את השקפת עולמם, מודעים לקורה בחברה, מיומנים בכלים הנדרשים לחינוך ובעלי תחושת מסוגלות לחולל שינוי חברתי באמצעות התערבות חינוכית. לטווח הרחוק אנו שואפים שבוגרי המגמה יראו בחינוך אפיק להתמחות ולפעולה גם בבגרותם, כאזרחים מעורבים, בעלי עניין ומחויבות לחברה ולקהילות.

במהלך התכנית התלמידים מאתרים וחוקרים "בעיה חברתית" במרחב הקהילתי של בית הספר, ומפתחים ומפעילים "תכנית חינוכית" שנועדה להתמודד או לצמצם את הבעיה החברתית. מכאן נוצר הקשר בין מדעי החברה, המשמשים להמשגת הבעיה, לבין חינוך: המשמש לפיתוח ולהפעלה של הפתרון.

1. היקף השעות ויחידות הלימוד של התכנית

התכנית תלמד בכיתות י' - יב'.

התכנית מהווה השלמה לתכנית הלימודים הארצית בסוציולוגיה, בהיקף שתי יחידות לימוד, 180 שעות לימוד, שמתוכן 54 שעות הן שעות בחירה והעמקה.

התכנית תפותח בהיקף שלוש יחידות, 270 שעות לימוד:

יחידה 3: חינוך, 90 שעות.

יחידה 4: מבעיה חברתית למענה חינוכי, 90 שעות.

יחידה 5: הקליניקה החינוכית, 90 שעות.

2. רקע על בית הספר

בית חינוך אופק בקיבוץ עברון (סמל מוסד: 260125), נוסד בשנת 1995 כאיחוד של שני בתי חינוך ותיקים של קיבוצי השומר הצעיר במועצה האזורית מטה אשר. במובן זה, משמר בית החינוך מסורת חינוכית ארוכת שנים של טיפוח חברת הילדים וחברת הנעורים, מתוך התנסות ממשית של הצעירים בניהול חיים חברתיים משותפים. בית הספר משמר מסורת זאת באמצעות תכנית החינוך החברתי, במסגרתה משתתפים התלמידים בסמינר הובלה (בהתאם לשכבות הגיל), בוועדות תלמידים, ערבי תרבות ועוד.

אוכלוסיית בית חינוך אופק היא הטרוגנית ביותר, והיא מייצגת היטב את האתגר החברתי המשמעותי של מדינת ישראל בשנים האחרונות: רב תרבותיות. במסגרת זאת אנו מבקשים לחזק את הזהות האישית של התלמידים, בצד יכולתם להיפתח ולהכיר את קבוצות הזהות האחרות. בבית הספר תלמידים בני קיבוצים, מושבים, ישובים קהילתיים וערים, וכן תלמידים בני עדות שונות ודתות שונות. נזכיר למשל את קבוצת בני צד"ל (צבא דרום לבנון) המתגוררים בגליל המערבי ולומדים בבית החינוך.

בבית החינוך מופעלת מזה שנים מגמת מדעי החברה, שהתמחתה בעבודות חקר של התלמידים, בהיקף 5 יחידות לימוד. בשנתיים האחרונות אנו מובילים מהלך של ריענון המגמה, והתאמתה למטרות חדשות ורלוונטיות.

בשכבת י' (בשנת תש"פ, שאליהם תופנה המגמה) 124 תלמידים, בתוכם חניכי חינוך מיוחד, כיתת אתג"ר וכיתת מב"ר. מספר התלמידים הרלוונטיים למגמה הוא כ-75, בתוכם יש חניכים פעילים בארגוני ותנועות נוער, וכן קבוצה משמעותית של משצי"ם של לימודי שלי"ח. בנוסף תיפתח המגמה לשני בתי ספר נוספים במועצה האזורית מטה אשר, כברי וסולם צור, מהלך שישלש את מספר התלמידים הפוטנציאליים ל-225 תלמידים.

3. סיבות והנמקות לפיתוח התכנית

בתכנית שאנו מציעים, אנו רואים מענה לשלושת הצרכים של בית החינוך שהוזכרו: חיזוק התלמידים הפעילים במרחב החברתי, התמודדות עם אתגרים חברתיים ממשיים בבית החינוך ובקהילותיו, והזדמנות לחיבור בין הלימוד העיוני במדעי החברה לבין יישומו הלכה למעשה.

א. הלימודים במגמה יחזקו את בני הנוער הפעילים בחברת הנעורים, ואולי אף ימשכו תלמידים נוספים ללמוד במגמה ולהירתם לפעולה בקהילותיהם. אנו מניחים כי המוטיבציה של תלמידי המגמה לקחת על עצמם תפקידי חינוך ומנהיגות בבית החינוך ובמסגרות חינוך בלתי פורמלי בקהילות, תגבר בזכות ההשכלה, ההכשרה והליווי שהם יקבלו במהלך לימודיהם. מכאן שגם בית החינוך ומוסדות החינוך הבלתי פורמלי יצאו נשכרים לנוכח הפעלת המגמה.

ב. חברת התלמידים בבית החינוך היא כאמור הטרוגנית ביותר, ומעוררת אתגרים בצד הזדמנויות. בהינתן שהלימודים במגמה כוללים מבט בוחן על החברה, זיהוי והמשגת אתגרים, פיתוח מענה חינוכי ומחקר פעולה חינוכי-חברתי, אנו מניחים שהפעלת המגמה תשפיע לטובה על האקלים הבית ספרי. התמודדות עם סוגיות חברתיות בבית החינוך ובקהילות, תקנה לתלמידים מבט חדש ומפוכח על המציאות החברתית, וטיפול אקלים של שותפות בצד אחריות.

ג. עבודות החקר שערכו תלמידי מגמת מדעי החברה בבית החינוך עד היום היו עבודות עיוניות ברמה הגבוהה ביותר. במגמה המוצעת אנו רואים הזדמנות לקשר בין הלכה למעשה, כלומר בין הלימודים העיוניים במדעי החברה, לבין תרגומם לפעילות חברתית וחינוכית התורמת לחיי חברה שלמים והוגנים יותר. הסבת עבודת הגמר העיונית לחקר מקרה חינוכי חברתי מעשי, יהווה חידוש מרענן לפעילותה של מגמת מדעי החברה בבית הספר.

4. ייחודיות התכנית מול תכניות קיימות

ייחודה של התכנית בתרגום הבסיס התיאורטי של מדעי החברה להתנסות בהפעלת תכנית חינוכית ולחקר מקרה חינוכי חברתי.

במגמות הלימוד הקיימות לבגרות עיונית, יש בתכנית הלימודים בפסיכולוגיה (שתי יחידות במקבץ מדעי החברה) שני פרקים הנוגעים לחינוך: "למידה" (15 ש"ש) ו-"סוגיות בפסיכולוגיה התפתחותית" (18 ש"ש). עם זאת, נקודת המוצא היא כאמור פסיכולוגיה התפתחותית, בעוד שתכניתנו, מלבד ההבדל בהיקף הלימודים, נלמדת מנקודת מוצא סוציולוגית.

מגמת חינוך קיימת גם במסגרת מגמות המינהל למדע וטכנולוגיה. מגמה זאת, שהייתה בעבר חלק מהחינוך המקצועי בישראל, נועדה להכשיר עובדי צוות וסייעות למעונות יום, פעוטונים וגני ילדים. מכאן ההבדל המהותי למגמה שאנו מציעים.

מבין התכניות הייחודיות לבגרות, קרובה ביותר לתכנית המוצעת היא התכנית ליזמות חברתית, המופעלת בתיכון עין כרם. ההשוואה לתכנית זאת תדגים את ייחודה של תכניתנו. בתכנית מזהים התלמידים אתגר חברתי כלשהו, מתכננים ומפעילים מיזם כמענה לאתגר. עם זאת, גם כאשר המיזם כולל התערבות חינוכית, למשל למול אתגר כגון התנהגות סיכונית של בני נוער, על תלמידי התכנית להישאר בעמדת היזמים והמנהלים, ולא לעסוק בפיתוח ובהפעלה החינוכית.

לבסוף, נזכיר זיקה רעיונית של תכניתנו לתוכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית, שבאחריות מינהל חברה ונוער. זוהי תכנית להעצמה אישית באמצעות נתינה חברתית, שאינה ממוקדת בחינוך ואינה תכנית לימודים במובן הרגיל של המונח. כמו כן, הדרישה מהתלמידים היא לפעול על פי הנהוג במסגרת שבה עם פעילים, ואילו בתכניתנו יש מסד תיאורטי עצמאי, ועמידה בדרישות של מחקר פעולה, בדומה לקיים למשל בביוטופ ובמדעים האחרים.

5. כותבי התכנית ושותפיה

מרכז הפיתוח:

ד"ר גיל גרטל, בעל תואר שני בפיתוח והערכה של תכניות לימודים, ותואר שלישי בחינוך. ניסיון של 25 שנים בפיתוח תכניות לימודים, חלקם באגף לתכניות לימודים במשרד החינוך וחלקם בגופים חיצוניים העובדים עם מערכת החינוך. חוקר בקבוצת "מחקרי מועצת תנועות הנוער".

צוות הפיתוח הבית ספרי:

זיו שר, מנהל בית חינוך אופק. בעל תואר ראשון באמנות ומסיים לימודי תואר שני בחינוך. בוגר מכון מנדל למנהיגות חינוכית. מורה לצילום, ועשר שנים מנהל בית ספר. ניסיון בפיתוח תכניות לימוד והובלה של תהליכי שינוי.

אורלי רוזנפלד, רכז מגמת מדעי החברה בית חינוך אופק. בעל תואר ראשון בסוציולוגיה ותואר שני בהוראת האזרחות. פיתח את תכנית המגמה בבית הספר, המבוססת על עבודות חקר עיוניות של התלמידים. בעל ניסיון רב בחינוך, בהוראה ובפיתוח תכניות לימוד.

ירדן אשל, רכזת חינוך חברתי בית חינוך אופק. סטודנטית לתואר ראשון בחינוך חברתי קהילתי באורנים, 5 שנים רכזת חברתית מובילה ויוזמת, בעלת יכולת פיתוח תכניות לימוד והדרכה עם ניסיון והצלחות רבות.

צוות היגוי וליווי הפיתוח:

1. יפתח גיא, סגן מנהל מינהל חברה ונוער, משרד החינוך. בעל תואר שני במינהל ציבורי וביטחון לאומי, ובוגר מכון מנדל למנהיגות חינוכית. בתפקידים קודמים: מנהל בית ספר תפן, מנהל הפנימיה הצבאית לפיקוד שליד הריאלי בחיפה.

2. שלומי קסטרו, מנכ"ל מועצת ארגוני הילדים והנוער. בעל תואר שני במדיניות ציבורית ותואר ראשון במזרחנות ומדעי המדינה. בתפקידים קודמים: הקים ועמד בראש המכינה הקדם צבאית גל, מנהל פרויקטים בתנועת "אחרי!", הקים את פרויקט "אחרי לדרך" לשילוב נוער יוצא אתיופיה.

3. ד"ר ניר מיכאלי, רקטור אורנים, המכללה האקדמית לחינוך. בתפקידים קודמים: יו"ר המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך, ראש החוג לחינוך ודיקן פיתוח פדגוגי במכללת סמינר הקיבוצים, סגן מנהל מכון כרם לחינוך הומניסטי יהודי, מנכ"ל "המחנות העולים".

4. אורית קטן, סגנית מנהל ומנהלת חטיבה עליונה בית חינוך אופק, בעלת תואר שני בספרות אנגלית, בוגרת אבני ראשה בניהול, בעלת ניסיון בהוראה, חינוך וניהול חט"ב וחטיבה עליונה.

יועצים שסייעו במהלך הפיתוח:

1. ד"ר שרה שדמי, ראש מסלול: קהילה, מנהיגות, השראה, מכללת אורנים.

2. ד"ר הלל וורמן, ראש החוג לחינוך, מכללת אורנים.

3. לילי בן עמי, מרכזת תכנית ייחודית לבגרות בתיכון עין כרם.

4. ליאור פרלמן, מנהל "דרך רוח", המפעילה מסלולי בגרות מוגברת במדעי הרוח.

5. מאיה אשכנזי, פסיכולוגית קלינית, ארגון אחריי! מומחית בסוגיית זהות בני נוער.

6. מורי התכנית

בצוות בית חינוך אופק נשלב את הוראת תחומי הדעת של התכנית ואת ליווי התלמידים בחקר המקרה, באמצעות שילוב בין צוות מורי מדעי החברה לבין צוות הרכזים החברתיים. שילוב זה כשלעצמו יניב תרומה משמעותית לחדר המורים, ורווח למורים ולמורות משתי הקבוצות. בעת פיתוח התכנית שיתפנו את הצוות משני התחומים, ואנו מזהים עניין הדדי רב של הצוותים בשיתוף הפעולה. נדגיש כי כל מורי בית הספר מוסמכים ומוכשרים לעבודתם.

א. צוות מדעי החברה:

אורלי רוזנפלד, בעל תואר ראשון בסוציולוגיה ותואר שני בהוראת האזרחות, רכז מגמת מדעי החברה.

יהונתן שטיין, מורה להיסטוריה ואזרחות ומחנך, בעל תואר ראשון בהיסטוריה. עבד גם בתפקיד של רכז חברתי, עם ניסיון בהובלת פרויקטים ייחודיים עם חניכים. אפרים איזנברג, מורה וותיק להוראת הפסיכולוגיה המלמד שנים רבות במגמה ומנחה עבודות גמר. אילנית סבג, בעלת תואר ראשון בסוציולוגיה ותקשורת. תמיר פורטר, בעל תואר ראשון במדעי החברה, מורה וותיק לאזרחות.

ב. צוות רכזים חברתיים:

ירדן אשל, רכזת חברתית צעירה ומוכשרת המנהלת את הצוות ותוכנית הפעילות הבית-ספרית. עומר סלוק, בעל תואר ראשון בחינוך חברתי והוראת ההיסטוריה. ענבר שביט, בעלת תואר ראשון המשמשת כרכזת חברתית של החטיבה הצעירה ומובילת מועצת החניכים.

ג. סטודנטים חונכים:

במהלך הלימודים מתחלקים התלמידים לצוותי "מחקר פעולה". על פי סיכום עם מכללת אורנים, לכל צוות תלמידים ימונה חונך, סטודנט שנה ג' מהחוג לחינוך, בהתמחות הגות ויזמות. החונך ילווה את צוות התלמידים בפיתוח התכנית החינוכית ובהפעלתה, וכן בתהליכי הבקרה והרפלקציה על ביצוע התכנית. שלבי המעורבות של החונכים, מפורטים בסילבוס התכנית, בהמשך.

ד. מרצים אורחים:

בכמה מפרקי התכנית נקבעו סדרות "מפגשים" עם מומחי תוכן שיבואו למליאת הכיתה:

1. מפגשים עם מובילים של ארגוני חינוך בלתי פורמלי.
 2. מפגשים עם מובילים במסלולי חינוך (פורמלי) ייחודיים.
 3. מפגשים עם ראשי רשויות במרחב הקהילתי של בית הספר.
 4. מפגשים עם מובילים באפיקי חינוך של צעירים (שנת שירות, מכינות ותנועות בוגרים).
- בנוסף, משובצות בתכנית סדנאות מקצועיות, שיועברו בידי מומחי תוכן:
1. סדנת חינוך בעידן הניו-מדיה: בתיאום עם היחידה לחדשנות בהוראה במכללת אורנים.
 2. סדנת יאנוש קורצ'אק במוזיאון לוחמי הגיטאות: בתיאום עם אגף חינוך במוזיאון.

7. תלמידי התכנית

התכנית פתוחה בפני כל התלמידות והתלמידים, בוגרי כיתה ט', לאחר שבחרו במגמה זאת. בתהליך הבחירה תוצג התכנית בפני התלמידים, תוך הדגשת היבטיה העיוניים והמעשיים. צוות המורים האמון על שיבוץ התלמידים למגמות, ישקול את ההתאמה של כל תלמיד ותלמידה, בהתאם לשילוב הנדרש בין יכולות קוגניטיביות וכישורי הובלת תהליכים חברתיים.

בנוסף, אנו מבחינים בין שתי קבוצות של תלמידים: קבוצה ראשונה הם אלה אשר פעילים זה מכבר בארגוני נוער ובמסגרות חינוך חברתי בבית הספר ובקהילותיהם. תלמידים אלה צוברים ניסיון במנהיגות חינוכית גם מחוץ למסגרת לימודי המגמה, ולכן התכנים והדרישות הלימודיות לא יהיו זרים להם. כמו כן, אפשר שהם יוכלו להיעזר בארגון שבו הם פעילים בעת ביצוע מחקר הפעולה (העבודה המעשית) הכרוך בתכנית.

בקבוצה השנייה תלמידים חסרי ניסיון ושאינם פעילים בארגוני נוער וחינוך חברתי. ייתכן שהתכנים והדרישות יהיו זרים להם, והם יזדקקו לעזרה נוספת. אולם בהחלט יש עניין שהמגמה תעודד גם תלמידים אלו להירתם לפעילות חברתית קהילתית.

8. החברה וצרכיה

המרחב החברתי שבתוכו נמצא בית חינוך אופק הוא הטרוגני ביותר, ומשקף את אחד מאתגריה המרכזיים של החברה בישראל. המרחב כולל את הערים עכו ונהריה, המועצה המקומית מזרעה שתושביה מוסלמים, וכן 32 יישובי המועצה האזורית מטה אשר, שבהם: קיבוצים, מושבים, יישובים קהילתיים וכפרי מיעוטים. ביישובים ובשכונות ישנם ריכוזים של קבוצות דתיות ועדתיות שונות, בהם פליטי צד"ל (צבא דרום לבנון) שנקלטו בישראל, יוצאי ברית המועצות, אתיופיה ועוד.

בתכנית הלימודים שובצו סיורים וביקורים ביישובים ובשכונות במרחב החברתי המתואר, מפגש עם ראשי הרשויות, ומפגש עם מנהלים בארגוני חינוך במרחב, כגון בכפר הנוער נירים ובמוזיאון לוחמי הגיטאות. תלמידים שיחקרו את הבעיות החברתיות במרחב, ויפעילו את התכניות החינוכיות שיפתחו, יתרמו בוודאי ליצירת גשרים של מפגש ודיאלוג בין קבוצות התרבות השונות.

ב. התפיסה הרעיונית של התכנית

1. תחומי הדעת בתכנית: סוציולוגיה וחינוך

סוציולוגיה היא דיסציפלינה מדעית החוקרת את החברה האנושית ומהווה תשתית לתחומי לימוד ומחקר רבים. לימודי סוציולוגיה מקנים ידע תיאורטי וכלים לחשיבה ולהסתכלות ביקורתית על המציאות החברתית, ועל הגורמים המעצבים אותה. חינוך נחשב כדיסציפלינת התמחות פרקטית, הנשענת על מספר תחומי הגות ומעשה.

השילוב בין סוציולוגיה לחינוך מאפשר שילוב בין הלכה ומעשה. כפי שבחרנו בתכנית זאת: בין חקירה של "בעיה חברתית" במרחב הקהילתי של בית הספר, לבין התערבות באמצעות "מענה חינוכי", שנועד להתמודד ולצמצם את הבעיה החברתית.

מתוך לימודי הסוציולוגיה, "בעיה חברתית" נוצרת כאשר יחיד או קבוצה מודרים, חסומים או מוסללים, כך שנמנע מהם לספק את צורכיהם (בהשוואה לקבוצות אחרות); וכאשר הגורם והפתרון לבעיה הם חברתיים ומשפיעים על היקף רחב של אנשים.

מתוך לימודי החינוך, "מענה חינוכי" היא תכנית של מספר מפגשים ופעולות, שנועדה להעמיק את הידע וההבנה בתחום מוגדר, להוביל למודעות רגשית ולגיבוש עמדות, ולשכלל מיומנויות ויכולות פעולה הקשורות לתחום.

דרך הלימוד תהייה כמחקר פעולה, כאשר שאלת המחקר הכללית היא: באיזה מידה ובאיזה תנאים התערבות חינוכית x תורמת לפתרון בעיה חברתית y ?

2. הרצף הלימודי

המהלך הלימודי המרכזי בתכנית כולל איתור "בעיה חברתית" במרחב הקהילתי של בית הספר, ופיתוח והפעלה של "מענה חינוכי" להתמודדות עמה או לצמצומה.

ביתר פירוט, המהלך הלימודי מתחלק לחמישה שלבים: התבוננות חוקרת במרחב הקהילתי של בית הספר, המשגה של בעיה חברתית, פיתוח תכנית חינוכית, הנהגת מדריכים וחניכים להפעלת התכנית, ומחקר פעולה להערכה ולרפלקציה אודות התכנית.

ההמשגה תיעשה על יסוד בסיס תאורטי בסוציולוגיה ובחינוך, שילמדו בשתי יחידות החובה בסוציולוגיה, וכן ביחידה השלישית (הראשונה של התכנית הייחודית), העוסקת בחינוך. ביחידה זאת שלוש פרקי לימוד: מחשבת החינוך, חינוך בלתי פורמלי ויזמות, תכנון ופיתוח חינוכי. התבוננות חוקרת ופיתוח התכנית החינוכית יעשו במסגרת יחידת הלימוד הרביעית. בכלל זה: רכישת כלים למחקר פעולה, מחקר שדה ומחקר עיוני של הבעיה החברתית הנבחרת, וסדנה לפיתוח המענה החינוכי.

הנהגה של הפעלת התכנית והערכה ורפלקציה יעשו במסגרת היחידה החמישית. בנוסף, בחלקה האחרון של התכנית (יחידה 5) יוקדש פרק לימוד לסיכום התכנית ולגיבוש זהותם החינוכית של התלמידים.

בנוסף, במסגרת אפשרויות העמקה והבחירה, הנתונות בשתי יחידות החובה בסוציולוגיה, בחרנו להעמיק בנושאים הבאים: גיבוש זהות בהקשר חברתי גלובלי; גיל ההתבגרות; מגדר ומיניות; מנהיגות; ישראל חברה הטרוגנית.

* פריסת פרקי הלימוד ברצף התלת שנתי מוצגת בנספח 1.

* פרקי העמקה בתוכנית החובה שנבחרו, מפורטים בנספח 2.

3. פרקי הלימוד

יחידת לימוד 3 - חינוך (כיתה י')

מטרת היחידה לפתוח עבור התלמידים, ויחד איתם, חלונות להיכרות עם מושגים, מחשבות, גישות, דרכי פעולה ואתגרים מרכזיים בחינוך.

היחידה תלמד בכיתה י', בהיקף 90 שעות והיא מחולקת לשלושה פרקי משנה. פרקי המשנה מסודרים ברצף שמהמוחשי למופשט, כלומר מהדגמה והמחשה של הדברים כפי שהם מופיעים במרחב החיים של התלמידים, אל הפשטה והמשגה עיוניים. כמו כן, התכנים נבחרו מתוך זיקה לפרויקט הגמר (מטלת הביצוע) שעל התלמידים לפתח ולבצע ביחידה החמישית של התכנית, כך שכל למידה משרתת את הידע והכישורים שיידרשו.

א. יזמות, תכנון ופיתוח חינוכי:

הפרק הראשון נפתח בסיור לימודי ביוזמה חינוכית חברתית, כגון זאת שהתלמידים יתבקשו לפתח, במטרה לצייר לעיניהם את תמונת היעד של מסלול הלימודים. על יסוד הדוגמה יכירו התלמידים מודל לפיתוח תכנית חינוכית – דהיינו המשתנים שיש להתייחס אליהם בתכנון; אמצעים חינוכיים מתקדמים בטכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT); וכן אתגרים מרכזיים בתכנון חינוכי: יכולתו לתכנן חינוך ולמדוד תוצאות של התערבות חינוכית.

ב. חינוך בלתי פורמלי:

הפרק השני נועד להציג בפני התלמידים את מרחבי החינוך שמחוץ לבית הספר ולמערכת הפורמלית המוכרת להם. צוותי התלמידים יחקרו את ארגוני החינוך הקיימים במרחב הקהילתי של בית הספר, ובתוך כך יכירו את מאפייני החינוך הבלתי פורמלי; ויעמדו על חשיבותו של המעשה החינוכי בעיצוב פני החברה והקהילה.

ג. מחשבת החינוך:

הפרק אודות מחשבת החינוך נועד להרחיב את דעת התלמידים בכל הקשור לחינוך. דהיינו, ההכרה שמאחורי המעשה החינוכי ניצבת השקפת עולם, הנוגעת במתח שבין זכותו של היחיד להתפתחות אוטונומית, לבין זכותה של החברה לכוון ולהשפיע על התפתחות חבריה. בתוך כך, ידרשו התלמידים להתחיל בגיבוש תפיסתם החינוכית, אשר תלך ותבשיל בהמשך הלימודים.

יחידת לימוד 4 - מבעיה חברתית למענה חינוכי (כיתה יא')

מטרת היחידה להשתמש בידע התיאורטי שנלמד ביחידות הקודמות (סוציולוגיה וחינוך) על מקרה פרטי, רלוונטי לעולמם של התלמידים, במרחב החברתי-קהילתי של בית הספר. היחידה תלמד בכיתה יא', בהיקף 90 שעות והיא מחולקת לארבעה פרקי משנה. הפרקים מסודרים כך שיובילו את התלמידים לבחירה של בעיה חברתית, ולפיתוח מענה חינוכי מתאים. התלמידים יפעלו כצוותי מחקר שבהם שניים עד שלושה תלמידים. מלבד מורי המגמה יצטרפו לצוותי התלמידים חונכים מלווים, סטודנטים להוראה ממכללת אורנים.

א. מחקר פעולה

בפרק זה נגבש עם התלמידים את שלבי עבודתם, על פי מודל מחקר פעולה. מחקר פעולה הוא מחקר רפלקטיבי בתחום מדעי החברה והחינוך. עיקרו: "פעולה על אנשים, בזירה חברתית רלוונטית, על מנת לחולל שינוי באנשים עצמם, ועל ידי כך לחולל שינוי בזירה שבה הם פועלים". מבנה שאלת המחקר הכללית היא: באיזה מידה ובאיזה תנאים התערבות חינוכית x תורמת לפתרון בעיה חברתית y? והיא נשענת כל הגדרת בעיה חברתית (להלן סעיפים ב'-ג') ועל פיתוח מענה חינוכי (להלן סעיף ד').

הכלים הנדרשים לביצוע מחקר פעולה הם כלים רפלקטיביים להערכת המצב בזירה: תצפיות, ראיונות, סקרים וניתוח מסמכים. הכלים ישמשו אותנו בשני שלבים במחקר: בשלב איסוף המידע להגדרת הבעיה החברתית והמענה החינוכי, ובשלב הבקרה וההערכה של הביצוע.

ב. מחקר שדה - אתגרי החברה במרחב בית הספר

בשלב זה, יבחר כל צוות בעיה חברתית שבה יתמקד בהמשך הלימודים. כדי להקל על התלמידים בהתמודדות עם הבעיה, פיתוח והפעלה של תכנית חינוכית, מומלץ שהבעיה תהייה בתחום טיפולו של ארגון קיים, שבמסגרתו (ובעזרתו) יפעלו התלמידים.

בעיה חברתית ראשיתה ביחיד או בקבוצה בחברה, שהם מודרים או חסומים, כך שאינם מקבלים מענה לחלק מהצרכים שלהם (בהשוואה לקבוצות אחרות בחברה). כדי לתת מענה לבעיה יש הכרח לחקור את הזירה החברתית הרלוונטית, בשאלות הבאות:

1. מי הם היחיד או הקבוצה שעליהם חלה הבעיה החברתית?
2. מהי החסימה שהם חווים?
3. מה העמדות שלהם ושל קבוצות אחרות סביבם בסוגיה זאת?

ג. חקר עיוני של הבעיה החברתית:

בשלב זה יעמיקו הצוותים את החקירה, באמצעות מידע שהוא מעבר לזה שמצאנו בשטח. דהיינו: ספרים, מאמרים, מידע בתקשורת ומומחי ידע. נבחן את השאלות הבאות:

1. מה מקור הבעיה החברתית? כיצד נוצרה?
 2. מדוע הבעיה החברתית נשמרת לאורך זמן?
 3. איזה פעולות נעשו לפתרון הבעיה ובאיזה מכשלות נתקלו?
- בעבודה שבוצעה עד כאן נוכל לענות על שתי שאלות מתוך מודל האופן לפיתוח התכנית החינוכית: מדוע? איזה בעיה אנחנו רוצים לפתור, ולמה? למה זה חשוב ואיזה טוב יקרה אם נתערב?

ד. פיתוח המענה החינוכי :

בשלב הפיתוח ננתח את המידע שאספנו ונעלה הצעות שונות כיצד ניתן לבטל או להחליש את החסימה, על מנת לפתור את הבעיה החברתית. בניתוח המידע נענה על שתי שאלות נוספות במודל הפיתוח :

מי קהל היעד? למשל, האם אנחנו רוצים לפעול על חברי הקבוצה החסומה, על מנת שיוכלו בעצמם לפעול ולהשתחרר מכבלי החסימה, או שאנחנו רוצים לפעול על אנשים שמחוץ לקבוצה החסומה על מנת שיצמצמו את היקף החסימה.

מה תוכן ההתערבות? כלומר, איזה ידע, עמדות ויכולות אנחנו רוצים להבנות אצל קהל היעד, על מנת שיתגברו על החסימה החברתית.

על יסוד אלה נוכל להמשיך בפיתוח התכנית בארבעת המשתנים שנוותרו :

מי המונחים? מה רצף הפעולות שנבצע? מה הם משאבי הזמן הנדרשים? והיכן נבצע את הפעולות?

יחידת לימוד 5 - הקליניקה החינוכית (כיתה יב')

מטרת היחידה ללוות את התלמידים בהפעלת התכנית שפיתחו, באמצעות בקרה ורפלקציה מתמשכים, וכן להכליל את כלל הידע והניסיון שנרכשו במהלך הלימודים לכלל תובנה על זהותם החינוכית.

היחידה תלמד בכיתה יב', בהיקף 90 שעות, והיא מחולקת לשני פרקי משנה.

א. הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה :

צוותי המחקר של התלמידים יפעילו את התכניות שפיתחו ביחידת הלימוד הקודמת. בסיום כל אחד מחמשת שלבי ההפעלה, יתכנס כל צוות לדיון פנימי ; וכן יוקצה זמן במליאת הכיתה שבו כל צוות יציג את התקדמותו לקבלת משוב עמיתים. השלבים הם : גיוס והכשרה של מדריכי התכנית ; ניהול וארגון לקראת הפעלת התכנית ; מעקב שוטף אחר הפעלת התכנית ; הערכת התכנית לאחר הפעלתה ; הצגה מסכמת של התכנית.

ב. זהות חינוכית

פרק סיכום התכנית במהלכו יכלילו התלמידים את הידע והניסיון שרכשו לכלל תובנות על האופן שבו הם תופסים את החינוך. בפרק זה שני חלקים, שלכל אחד מהם תרומה לדיון המסכם בזהות החינוכית :

1. הפדגוגיה הביקורתית והפדגוגיה הטיפולית : בתכנית הלימודים הוצג החינוך ככלי שמאפשר שינוי חברתי והתמודדות עם בעיות חברתיות. נאתגר תפיסה זאת באמצעות הפדגוגיה הביקורתית, הטוענת שהחינוך הוא דווקא כלי שמשמר את הסדר החברתי מעמדי. בהתאם לעמדה זאת התפתחו גישות חינוך שבהם נעשה שימוש בכלים טיפוליים, בתקווה כי כל ניתן יהיה לסייע בידם של אוכלוסיות מודרות ומוחלשות.

2. בחלק השני, יפגשו התלמידים עם נציגי שתי קבוצות העוסקות בחינוך : צעירים במסגרות של שנת שירות, מכינות ותנועות בוגרים ; ומורות ומורים בבתי הספר. בירור תפיסת החינוך של נציגי קבוצות אלה, יסייע בידי התלמידים לגבש את תפיסתם שלהם.

4. מטרת התכנית

מטרתה העל של התכנית לטפח בנות ובני נוער שהם: מבינים ומאמינים בחינוך; וכן רוצים ויכולים לשמש מנהיגי-חינוך ומובילים בתחום.

דהיינו שהם בעלי הידע וההבנה בחינוך ובתחומים המשיקים (קוגניטיבי); מכירים בכוחו של החינוך לעצב את פני החברה לעתיד ומגבשים ובוחנים את השקפת עולמם (רגשי- ערכי); מודעים לקורה בחברה, ומיומנים בכלים הנדרשים (כישורים); ובעלי תחושת מסוגלות ואחריות כלפי הקהילה והחברה (חברתי).

א. מטרות בתחום הדעת: השכלה תיאורטית בתחומי הדעת חינוך וחברה

1. התלמידים יבינו את המושגים המרכזיים בתחומים סוציולוגיה וחינוך.
2. התלמידים יכירו הוגי חינוך ותפיסות חינוך מרכזיות, מהעת העתיקה ועד ימינו.
3. התלמידים יבינו את הקשר בין גישה חינוכית לבין אידיאולוגיה חברתית.

ב. מטרות רגשיות- ערכיות: חשיפה ועיבוד העמדה הרגשית- ערכית

1. התלמידים יתרשמו מעומקו של תחום החינוך, מורכבותו והרלוונטיות שלו.
2. התלמידים יעצמו מבחינת ערכם העצמי ונכונותם לעבוד בצוות שיתופי.
3. התלמידים יפתחו הכרה וביטחון ביכולתם להשפיע על הסביבה החברתית, ועם זאת, יכירו במגבלות התכנון והניבוי בתחום ההתנהגות החברתית.

ג. מטרות חברתיות: בקבוצת הלומדים ובקהילה

1. התלמידים יתנסו בלמידה בצוותי מחקר ובמליאת הכיתה ויכירו בחשיבותה של עבודת צוות, ובחשיבותו של היחיד.
2. התלמידים יתרגלו יכולת הקשבה אמפתית וניסוח עמדות משותפות.
3. התלמידים יפתחו מודעות ורגישות לאתגרים בקהילה ובחברה.
4. התלמידים יפתחו נכונות להתמודד עם אתגרים חברתיים ולחולל שינוי חברתי.

ד. כישורים ומיומנויות:

כללי:

1. התלמידים יפתחו ויבטאו חשיבה ביקורתית כלפי תופעות חברתיות- תרבותיות.
2. התלמידים יסגלו את היכולת להעלות מגוון נקודות מבט ביחס לגישות חינוכיות/ בעיות חברתיות/ תכניות חברתיות אפשריות וידעו לעמוד על יתרונותיהן ומגבלותיהן.
3. התלמידים יתנסו במחקר שדה ובמחקר עיוני, וישכללו את יכולות החקר שלהם. הם יתוודעו לכלי מחקר שונים (כמו: תצפית, ראיון, שאלון סקר) וידעו ליישם ולהפיק מהם תובנות.
4. התלמידים ילמדו לנתח חומרים עיוניים ממקורות וסוגים שונים (מסמכים, מאמרים, מומחי ידע) באופן מעמיק וביקורתי.
5. התלמידים ידעו לעשות שימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת, כגון: שיתוף המידע שנאסף ברשת, תיעוד ההתנסות של כל צוות בבלוג, שיחות וידאו עם מומחי-ידע מרחוק וכדומה.
6. התלמידים יכירו מאגרי מידע ומנועי חיפוש וילמדו לאתר מידע וחומרים רלוונטיים, תוך

מודעות לאיכויותיהם השונות.

7. התלמידים יתוודעו לארגונים בלתי פורמליים שונים וידעו לנתחם על פי תבחינים שונים.
8. התלמידים יתוודעו למודל האופן לתכנון לימודים על רכיביו השונים וידעו ליישמו.
9. התלמידים יפתחו את הביטחון והיכולת לשאול שאלות ולנהל דיאלוג עם בעלי תפקידים שונים במרחב הקהילתי הבית ספרי ומחוצה לו.
10. התלמידים יתנסו בדיונים ואף יובילו אותם, ישכללו את יכולותיהם בניסוח טענות והעלאת טענות נגד, תוך הקפדה על תרבות נאותה של שיח והקשבה לאחר.
11. התלמידים ישכללו את יכולות הביטוי בכתב ובעל פה וילמדו להביע עמדה מנומקת ביחס לסוגיות הנלמדות.
12. התלמידים ישכללו אסטרטגיות של למידה עצמאית ולמידת עמיתים, תוך הכנת הרצאות, מצגות, תרגילים.
13. התלמידים ירכשו כלים להתמודדות עם לחצים הכרוכים בעמידה מול קהל. הם יתנסו בהכנת פרזנטציה וידעו להציג את דבריהם באופן מעניין, מנומק, שיטתי ובהיר.
14. התלמידים יפתחו את יכולת הרפלקציה האישית וילמדו לתת ביקורת ולקבלה באופן מכבד וענייני.
15. התלמידים ילמדו להתארגן כראוי ולעמוד בלוח זמנים.

כלים לחקר פעולה, לפיתוח ולהפעלת תכנית חינוכית :

1. התלמידים ירכשו יכולת התבוננות חוקרת במציאות החברתית.
2. התלמידים יפרשו ממצאים ליצירת תמונת מציאות אותנטית, וזיהוי בעיות חברתיות.
3. התלמידים יציעו מגוון פתרונות אפשריים לבעיה חברתית וינתחו את יתרונותיהם ומגבלותיהם.
4. התלמידים ילמדו לפתח תכנית חינוכית על פי משתנה.
5. התלמידים יגייסו, יכשירו וילוו מדריכים צעירים שיפעילו את התכנית.
6. התלמידים יתוודעו להערכה מעצבת ולחשיבותה ויעריכו באמצעותה את התכנית החינוכית שפיתחו.
7. התלמידים ירכשו כלים להתמודדות עם מציאות משתנה, תוך כדי הפעלת התכנית.
8. התלמידים ישתמשו בטכנולוגיות מידע ותקשורת לאיסוף מידע ולשיתופו.

5. דרכי הוראה ומרחבי הלימוד

אנו שואפים לגבש את קבוצת התלמידים (מליאת הכיתה) כקבוצה חברתית שיתופית, בעלת גאווה והווי פנימי. לשם כך למגמה יהיה מרחב עצמאי שירוהט בהתאמה ללמידה חברתית (מעגל שולחנות), לסדנה לפיתוח עזרים (שולחן עבודה וחומרי יצירה) ולתצוגה של תוצרי עבודה (לוחות).

דרכי ההוראה הן עניין מרכזי בתכנית שכן באמצעותן אנו ממחישים לתלמידים את התוכן הנלמד: תפיסה חינוכית המשלבת בין פורמלי לבלתי פורמלי. כמו כן נרצה להדגיש העמקה על פני "הספק של חומר", התנסות על פני "הוראה פרונטלית", דיאלוג על פני "שינון" ואחריות על פני פסיביות. בכלל זה:

- למידה חברתית: מטלות למידה בצוותים למשא ומתן ולהתמודדות עם גיבוש עמדות משותפות.
- הנהגה עצמית: התלמידים יציגו את תוצרי עבודתם ויובילו דיונים במליאת הכיתה.
- שילוב שדה וכיתה: התלמידים יחקרו את המרחב הקהילתי של בית הספר, תוך ביקור במקומות הרלוונטיים ומפגש עם האנשים הפועלים במקומות אלה.
- שימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת, כגון: שיתוף המידע שנאסף ברשת, תיעוד ההתנסות של כל צוות בבלוג, שיחות וידאו עם מומחי-ידע מרחוק וכדומה.

6. הערכה

פירוט של כלי הערכה, נימוקי המשקל והמחווניים מצוי מנספחים.

משקל	כלי הערכה	שעות	יחידת לימוד 3
15%	עבודה כתובה: התנסות בפיתוח יחידת לימוד	30	תכנון יזמות
15%	הצגת מאמר במליאת הכיתה		ופיתוח בחינוך
50%	דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי בכתב ובע"פ	30	חינוך בלתי פורמלי
20%	הובלת דיון במליאה על מאמר מהמקראה	30	מחשבת החינוך

משקל יתר ניתן לדוח הביקור כיוון שהוא מחייב שימוש במיומנויות מגוונות. פירוט בנספח 3.3

משקל	כלי הערכה	שעות	יחידת לימוד 4
	מיושם בפרקי הלימוד הבאים	24	מחקר פעולה
15%	פרק א' של עבודת הגמר: המרחב החברתי של ביי"ס	32	מחקר שדה:
15%	פרק ב': כלים לאיסוף מידע במחקר שדה		אתגרי החברה
15%	פרק ג': מיפוי והגדרת הבעיה החברתית		
15%	פרק ד': רקע תיאורטי למושג "בעיה חברתית".	10	מחקר עיוני אודות
15%	פרק ה': רקע היסטורי להיווצרות הבעיה החברתית		הבעיה החברתית
25%	פרק ו': המענה החינוכי. מחוון 4.2	24	פיתוח מענה חינוכי

משקל יתר ניתן לפיתוח המענה שכן הוא מחייב הכללת המידע מפרקים קודמים. נספח 4.2

משקל הערכה	כלי הערכה	שעות	יחידות לימוד 5
15%	פרק ז': גיוס והכשרת מדריכי התכנית	60	הפעלת התכנית,
15%	פרק ח': ניהול וארגון הפעלת התכנית		בקה ורפלקציה
15%	פרק ט': הפעלת התכנית: סיכום הפעולות		
15%	פרק י': הערכה של הפעלת התכנית		
40%	הצגה מסכמת של התכנית לוועדת שיפוט		
	פרק העשרה	30	זהות חינוכית

משקל יתר ניתן להצגה המסכמת שכן היא מחייבת הכללת המידע מפרקים קודמים. נספח 5.1

יחידה 3 – חינוך, כיתה י' (90 שעות)

3א. יזמות, תכנון ופיתוח חינוכי – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מבעיה חברתית למענה חינוכי: הצגת רציונל התכנית.	6	- יראו בתכנית ככזאת הנשענת על המציאות החברתית במרחב בית הספר: הידע מתחיל בשטח. - יזהו את גבולות התוכן בתכנית: מנהיגות חינוכית לשינוי חברתי. - יבינו את המושגים המרכזיים: בעיה חברתית ומענה חינוכי.	צורך, בעיה חברתית, חשיבה יזמית, תכנון, מענה חינוכי, מבנה הארגון, דרכי פעולה.	ביקור ביוזמה מדגימה: כפר הנוער נירים, מושב בוסתן הגליל. מפגש עם היוזמים, השתתפות בפעילות עם נוער במקום ושיחה מסכמת עם צוות המדריכים. בסיכום בכיתה לחץ מושגים מרכזיים		- אודות כפר הנוער נירים . - בן ציון, כ. (2012), גישת הכוחות בעבודה סוציאלית, בתוך: עבודה סוציאלית בישראל, הקיבוץ המאוחד, עמ' 258-270. זמין באתר כותב - טבעון, א. (2003), מודל הסמכות השלמה, הורים וילדים. זמין באתר פסיכולוגיה עברית .

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
תכנון חינוכי : המענה החינוכי לבעיה חברתית נעשה באמצעות תכנון חינוכי.	6	- יבינו את הרציונל של תכנון חינוכי : תרגום צורכי החברה, תחום הדעת וצורכי התלמידים לרצף פעולות שאמורות להשיג מטרות חינוכיות. - יכירו במגבלות התכנון והניבוי בתחום ההתנהגות החברתית.	תכנון חינוכי, ניבוי התנהגות	קריאה מודרכת במאמרים, דיון בגישות השונות		- גורי רוזנבליט, ש. (2014), תכנון לימודים, הוראה והערכה, כרך א', הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. יחידה 1 : המורכבות. - דול ו. (1999), השקפה פוסט מודרנית על חינוך – מבט חדש על תכנית הלימודים, ספרית הפועלים. הפרקים "תכנית הלימודים המדעית" ו"הרציונל של טיילר", עמ' 59 - 69. זמין באתר כותר
מודל האופן לתכנון לימודים : תכנון גמיש שבו הכרעה בשאלת תכנון אחת משפיעה על דרגות החופש בהכרעה לשאלות אחרות.	6	- יבינו את השאלות להכרעה בתכנון חינוכי ואת השפעתן ההדדית. - יישמו את המודל הנלמד על מקרה נבחר.	תוכן, מטרות, צורך, מחנך, מתחנך, סביבה לימודית, דרכי הוראה, משאב זמן	כל צוות בוחר נושא ומתנסה בהכרעות המודל. הצגה במליאה ודיון	עבודה כתובה בצוותים : פיתוח יחידת לימוד לנושא אקראי באמצעות מודל האופן. מחווה 3.1	מודל האופן – ראו נספח 3.1

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
חדשנות בעידן הניו-מדיה: שימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT) בחינוך.	6	- יבינו את ההשפעה של הניו-מדיה על החינוך. - ירכשו שליטה בכלים שילמדו.	חדשנות משבשת, פירמידת מידע, רשת, הכיתה ההפוכה, רשתות חברתיות ושיתופיות, פדגוגיה חדשנית (מוטת עתיד),	סדנה המועברת על ידי מומחי תוכן במכללת אורנים.		- בתיאום עם היחידה לחדשנות בהוראה בעידן הניו-מדיה, במכללת אורנים - מלמד ע. וגולדשטיין א. (2017), הוראה ולמידה בעידן הדיגיטלי, מכון מופת. המאמרים: "השפעת המהפכה הדיגיטלית על החינוך" "למידה והוראה בסביבה של רשתות חברתיות" - פדגוגיה מוטת עתיד 2 – באתר משרד החינוך
הערכה ומדידה בחינוך: כיצד נדע שההתערבות החינוכית הצליחה?	6	- יבינו את הצורך בהערכה, בקרה ומדידה של החינוך. - יבינו את הטיעונים במחלוקת לגבי יכולתנו למדוד חינוך. - יציגו מאמר ויובילו דיון במליאת הכיתה.	הערכה, הערכה מעצבת, מדידה, סטנדרטים,	כל צוות בוחר את אחד המאמרים ומכינו להצגה ולדיון במליאת הכיתה	הצגת מאמר בנושא הערכה ומדידה במליאת הכיתה. מחווה 3.2	מאמרים מתוך: הד החינוך, פ"א 7, יוני 2007: - וולנסקי ע. "מחיר הסטנדרטים" - בלר מ. "אין תרופת פלא, יש ראמ"ה" - אבו אל-היג'א פ. "הערכת המונים" - בירנבוים מ. "הערכה לשם למידה" - שפירא ג. וקופרמינץ ח. "הגיון המכונה" - ויקלר ד. "האומץ להעריך"

3.3. חינוך בלתי פורמלי – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
ארגוני חינוך בלתי פורמלי: היכרות עם ארגון במרחב בית הספר - שלב שדה	6	- יתנסו במחקר שדה: איסוף מידע בראיונות, תצפיות ומסמכים. - ינתחו ארגון על פי: הצורך עליו הארגון עונה, מטרות, מחנכים, מתחנכים, תוכן, שיטות ואמצעים, משאבי זמן, ומרחבי הפעולה.	חינוך בלתי פורמלי, מחקר שדה, ראיונות, תצפיות, ניתוח מסמכים	כל זוג תלמידים מתלווה לארגון חינוך בלתי פורמלי במרחב בית הספר, מפגש עם מנהלים, תצפית משתתפת בפעילות ושיחה עם מדריכים.		בהתאמה לארגונים שאליהם יתלוו התלמידים, ראו רשימה מפורטת בנספח 3.2
חקר הבעיה חברתית היכרות עם ארגון (לעיל) – שלב החקר העיוני	6	- יתנסו במחקר עיוני: איסוף מידע מטקסטים ומומחי ידע. - יגדירו בעיה חברתית: מקור הבעיה, כיצד נוצרה, מתי הוכרה, במה מחדש הארגון את סוגי הפתרונות. - יזהו את תפקידו החברתי קהילתי של החינוך.	מחקר עיוני, ניתוח טקסט, מפגש מומחים,	כל צוות משלים את החקירה אודות הארגון שאליו התלווה, באמצעות סקירת מאמרים ובירור אצל מומחי ידע בתחום.		בהתאמה לארגונים שאליהם יתלוו התלמידים, ראו נספח 3.2.

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מאפייני החינוך הבלתי פורמלי: המשגה של התנסויות התלמידים לעיל	6	- יכירו את מאפייני החינוך הבלתי פורמלי. - יסבירו ויציעו דוגמה לכל מאפיין.	חינוך בלתי פורמלי, וולונטריזם, רב ממדיות, סימטריה, דואליזם, מורטוריום, מודולריות, אינסטרומנטליזם, סימבוליזם.	הסבר מושגים		- כהנא ר. (2000), לקראת תיאוריה של בלתי פורמליות , האוניברסיטה העברית בירושלים. - הימן זהבי ר. גרטל ג. (2017), חינוך מאפשר – החינוך בתנועות הנוער כהכנה לחיים, מחקרי מועצת תנועות הנוער.
הצגת ממצאים ודיון: סיכום מאפייני חינוך בלתי פורמלי	6	- יזהו את המאפיינים התיאורטיים שנלמדו בממצאי מחקר השדה והמחקר העיוני - יציגו את הממצאים והניתוח במליאת הכיתה.		כל צוות תלמידים מציג את הארגון שחקר: - הממצאים שנאספו במחקר השדה, - המידע שנאסף במחקר העיוני, - הדגמה של מאפייני החינוך הבלתי פורמלי, כפי שבאים לידי ביטוי בארגון שנחקר.	דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי, ניתוח באמצעות המאפיינים שנלמדו, והצגת הארגון במליאת הכיתה. מחווה 3.3	

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מפגשים : תרומת החינוך הבלתי פורמלי לחברה	6	- יבינו את סגולותיו של החינוך הבלתי פורמלי, בהשוואה לחינוך הפורמלי, בתחומים : מפגש בין זהויות בחברה, צמצום פערים, חינוך לאזרחות פעילה, ופיתוח קהילה	- חינוך בלתי פורמלי - קבוצות זהות בחברה - צמצום פערים - פיתוח קהילה	הזמנת שלושה מרצים, מנהלים מארגוני חינוך בלתי פורמליים במרחב בית הספר (שלא נחקרו על ידי התלמידים בשיעורים הקודמים) ראו נספח 3.2.		- מנדל לוי נ. וארצי א. (2016), חינוך בלתי פורמלי לילדים בני נוער וצעירים בישראל , היזמה למחקר יישומי בחינוך. - חדאד חאג' יחיא נ. ורודניצקי א. (2018), החינוך הבלתי פורמלי בחברה הערבית , המכון הישראלי לדמוקרטיה. - גרוס ז. וגולדרט מ. (2017), השפעת החינוך הבלתי פורמלי על משתתפיו , אוניברסיטת בר אילן.

ג3. מחשבת החינוך – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
חווייה חינוכית מעצבת: חוויה חינוכית אישית	6	- יכירו את עמיתיהם ויתגבשו כקבוצה אינטימית לקראת עבודתם המשותפת. - יכירו בחינוך כגורם בעל השפעה על התפתחות אישית. - יבינו את המושגים המוזכרים, וישתמשו בהם בהקשרים נכונים.	הוראה, למידה, חינוך, בית (הורים), מערכת חינוך, בית ספר, סמכות-מרות, דוגמה אישית, עניין ומוטיבציה, השכלה, חברה- קהילה, סוציאליזציה, תרבות, ערכים, התנהגות,	סיפור אישי, ביקור במקום ההתרחשות, ולמידת עמיתים. בסיכום של כל סיפור, המורה מחלץ מושגים מעולם החינוך, ומברר אותם בשיחה.		- יאיר ג. (2006), מחוויות מפתח לנקודת מפנה: על עוצמתה של השפעה חינוכית, הקיבוץ המאוחד. - "חווייה מכוננת", בבלוג של פרופ' חנו ניב . - ספורטה א., בחינה מחודשת של הנחות היסוד של החינוך. בתוך: דוד חן, אסנת ספורטה (עורכים) בתי ספר ניסויים: בית היוצר לחדשנות חינוכית, חלק שני. הוצאת רמות, 2008. עמ' 223 – 238. זמין באתר כותר - אדר צ. (1963). החינוך מהו? צבי אדר. מאגנס.

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מערכת החינוך הפורמלית : נסיבות התפתחות החינוך מטעם המדינה	6	- יבינו את הקשר בין השקפת העולם החברתית לבין חינוך. - יגבשו עמדה בשאלת המתח שבין חופש הפרט (הילד, ההורה, המורה) לבין האחדה חברתית. - יציגו מאמר ויובילו דיון במליאת הכיתה.	חינוך, חינוך הורים, חינוך חובה, שליטה, זהות, השכלה לכול,	ניתוח שלושה טקסטים היסטוריים, למידה בחברותא: כל צוות לומד טקסט אחד ומוביל דיון במליאת הכיתה	הצגה במליאת הכיתה ופיתוח דיון, באחד המאמרים מתוך המקראה. מחווה 3.4	ראו טקסטים במקראה – נספח 3.4 : - גימנסיון באתונה : אנכאריס מאת לוקיאנוס, פרוטגורס מאת אפלטון. - חינוך בספרטה : ליקורגוס מאת פלוטרכ. - בית הספר ביהודה : פסוקי מקרא ותלמוד. - חינוך חובה חינוך בפרוסיה : חוקת המדינה, מכתבים לעם הגרמני מאת יוהאן פכטה.
פורצי דרך בחינוך : פורצי דרך שהציעו דרכים חדשות לחינוך.	6	- יכירו בעושר המחשבה החינוכית מזמנים עברו. - יגבשו עמדה בשאלת המתח שבין הפרט והחברה בהקשר החינוכי. - יציגו מאמר ויובילו דיון במליאת הכיתה.	- חינוך התומך בהתפתחות הילדים - פערים ושוויון בחינוך - חינוך בהתנסות - חינוך חופשי	עיון ודיון בטקסטים של הוגי חינוך, למידה בחברותא: כל צוות לומד טקסט אחד ומוביל דיון במליאת הכיתה	הצגה במליאת הכיתה ופיתוח דיון, באחד המאמרים מתוך המקראה. מחווה 3.4	ראו טקסטים במקראה – נספח 3.4 : - משל המערה, אפלטון - נאום על כבוד האדם, פיקו - חינוך הכול, לכול בכוליות, קומניוס - משל בית הקומות, פסטאלוצ'י - שיעור על תנועת השמש, רוסו - לא צריך לחנך לערכים וגם אי אפשר, ס. יזהר

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
סדנת יאנוש קורצ'אק:	6	- יכירו את תפיסת החינוך של קורצ'אק בהקשרים של אהבת הילד. - יגבשו עמדה כלפי ההכרעות שקיבל כמחנך ילדים יתומים בשואה.	- תפיסת החינוך של קורצ'אק - המציאות החברתית שבתוכה פעל	למידה מתוך התצוגה במוזיאון לוחמי הגטאות: "סיפור חייו של יאנוש קורצ'אק".		- בתיאום עם אגף החינוך במוזיאון לוחמי הגטאות : - סילברמן מ. (2012), הילד הוא אדם: הגותו החינוכית של יאנוש קורצ'אק , מכון מופ"ת.
מפגשים: מסלולי חינוך ייחודיים	6	- יבינו את הבדלי הגישות בין זרמי החינוך השונים בממדים: תפיסת הילד והלמידה, תפיסת המחנך וההוראה.	חינוך דמוקרטי, חינוך דו לשוני, חינוך חינוך אנתרופוסופי, חינוך דיאלוגי, חינוך ביתי	הזמנת שלושה-ארבעה מרצים, מסלולי חינוך ייחודיים הפועלים במרחב החברתי של בית הספר.		- הכט י. (2009), החינוך הדמוקרטי, המכון לחינוך דמוקרטי. - גור זאב א. (2004), לקראת חינוך לגלותיות, רסלינג. - גרשוני א. (2007), ילדות בריאה, הוצאת הרדוף. - לסרי ד. (2004), מקום לגדול, הוצאת המחבר ובאופן טבעי. - הולט ג'. (2004), בלמידה מתמדת, הוצאת פרג.

יחידה 4 – מבעיה חברתית למענה חינוכי, כיתה יא' (90 שעות)

4א. מחקר פעולה – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מחקר פעולה : מחקר פעולה - סוג מחקר שעיקרו : חקר שינוי שהתהווה לנוכח פעולה	6	- יבינו את המושגים : מדע ומחקר לסוגיו. - יכירו באחריות הנדרשת כאנשי "מחקר" (להבדיל מיוזמי פעולה שאינם חוקרים). - יזהו את שלבי מחקר הפעולה כפי שיבוצעו בהמשך תכנית הלימודים.	מדע, מחקר עיוני, מחקר כמותי, מחקר איכותני, מחקר פעולה, (4.1)	הרצאה ודיון במושגים, סיכום באמצעות : מודל מחקר פעולה (ראו נספח 4.1)		- ליבוביץ א. (2007), <u>מידת מדעיותו של מדע</u> , אקדמיה 18, עמ' 4 - 10. - שקדי א. (2003), מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. רמות. זמין <u>באתר כותר</u> . - לוי ד. (עורכת, 2006), מחקר פעולה : הלכה ומעשה. הוצאת מופ"ת. זמין <u>באתר כותר</u> . - אלפרט ב. וכפיר ד. (2003), <u>מחקר פעולה : ידע ויצירתו המשותפת בשדה</u> . דפים 36. עמ' 10 - 37. עמוד 20 – הגדרת מחקר פעולה

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
שאלת המחקר – בעיה חברתית: באיזה תנאים התערבות חינוכית x תורמת לפתרון בעיה חברתית y	6	- יבינו את המושג "בעיה חברתית", הסיבות להיווצרותה ומישורי פתרונה. - ינסחו שאלת מחקר פעולה.	בעיה חברתית,	הרצאה, ניתוח ודיון בדוגמאות		- סטריאר ר. (2001). מהדרה למעורבות חברתית . חברה ורווחה, כ"א, עמ' 213-231. - רונן י., דורון י. וסלונים נבו ו. (2008). הדרה חברתית וזכויות אדם בישראל. רמות. זמין באתר כותר .
כלי מחקר א': תצפית, ריאיון	6	ישלטו במיומנויות: - ניסוח דף תצפית ודף ריאיון - איסוף מידע בתצפית וריאיון - עיבוד המידע שנאסף	תצפית, ריאיון,	התלמידים יבחרו סוגיה אקראית למחקר, יכינו דף תצפית ודף ריאיון, ויאספו מידע בכלים שהכינו. דגש לסוגי שאלות: סגורות מול פתוחות; מידע מול דעה.		- לנגברג פ. יסודות המחקר הכמותי (אתר אינטרנט): פרק 6 – תצפית. - בייט-מרום ר. (2001), שיטות מחקר במעדי החברה, יחידה 2. האוניברסיטה הפתוחה. - שקדי א. (2003), מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. רמות. זמין באתר כותר . - קימן צ'. (1978), שיטות מחר במדעי החברה – איסוף נתונים. הוצאת דקל. זמין באתר כותר .

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
כלי מחקר ב': שאלון, סקר	6	ישלטו במיומנויות: - ניסוח דף שאלון וסקר - איסוף מידע באמצעות שאלון - עיבוד המידע שנאסף	שאלון, סקר,	התלמידים יבחרו סוגיה אקראית למחקר, יכינו דף שאלון-סקר, ויאספו מידע בכלים שהכינו		הנ"ל ועוד: לנגברג פ., יסודות המחקר הכמותי (אתר אינטרנט). פרק 7 – סקר.
כלי מחקר ג': מסמכים, מאמרים ומומחי ידע.	6	ישלטו במיומנויות: - איתור מידע במאגרי מידע - ניתוח תוכן מסמכים כתובים	מאגרי מידע, ניתוח תוכן,	התלמידים יאתרו מידע במאגרים ואצל מומחי ידע. ויתנסו בניתוח תוכן כשיטת מחקר.		הנ"ל ועוד: - נבון ח. (1993), על ניתוח תוכן כשיטת מחקר . מורשתנו 7, עמ' 171 – 179. - באואר מ. ו. (2011), ניתוח תוכן קלסי: סקירה. בתוך: מחקר איכותני: שיטות לניתוח טקסט תמונה וצליל, האוניברסיטה הפתוחה עמ' 151-174.

4ב. מחקר שדה: אתגרי החברה במרחב בית הספר – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
גיאוגרפיה והיסטוריה במרחב בית הספר: נקודות ציון מרכזית בהיסטוריה הגיאוגרפית של המרחב	8	- יכירו את תולדות מרחב חוף הגליל המערבי: נקודות ציון בהתפתחות החברה. - יבינו את הקשר בין העבר לבין הבעיות החברתיות בהווה.	- ראשית ההתיישבות הציונית - מבצע בן עמי 1948 - גלי עלייה - צד"ל - אוכלוסיות בסיכון - מפגעים - סביבתיים	הרצאה. ביקור במוזיאון תולדות נהריה, סיור בשכונות ובאתרים המוזכרים: בדגש עם איתור בעיות חברתיות	התלמידים יסכמו את הנלמד כפרק א' של עבודת הגמר: המרחב החברתי של בית הספר.	- בית ליברמן – מוזיאון תולדות העיר נהריה . מרכז תיעוד תולדות העיר. - עבאסי מ. (2018), בין עכו ללבנון: הכפרים הערביים בחוף הגליל . עיונים, 29. עמ' 111 - 136. - גרטל ג. (2000), עצמאות, עלון 3: הגליל המערבי - מבצע בן עמי וכיבוש עכו. העמותה לחקר כוח המגן. - בר טל ס. (2015), מיפוי השדה בתחום החינוך , היחידה לפיתוח חברתי, אשכול רשויות גליל מערבי - החברה להגנת הטבע, בית ספר שדה אכזיב .
מפגשים: בעיות חברתיות אקטואליות במרחב בית הספר	6	- יכירו בעיות חברתיות אקטואליות במרחב הקהילתי של בית הספר.	במפגשים לבקש מראשי הרשויות להציג את האתגרים המעסיקים את הרשות	הזמנת ראשי רשויות במרחב לשיחה ודיון, נהריה, עכו, מטה אשר, מזרעה.		נהריה עכו מטה אשר מזרעה

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
צוותי מחקר – בחירת בעיה חברתית:	4	- ידונו בצוות: העלאת אפשרויות, מיקוד וקבלת החלטות. - יפתחו כלי מחקר לאיסוף מידע בשדה: תצפית, ריאיון, שאלון-סקר.		על בסיס המידע שנצבר בסקירות עד כה, יבחר כל צוות בעיה חברתית להתמקד בה ויכין את הכלים לאיסוף מידע במחקר שדה אודותיה: תצפית, ריאיון ושאלון-סקר. לכל צוות ימונה חונך מלווה, סטודנט ממכללת אורנים.		המקורות, מכאן ובהמשך, יושלמו על ידי המורים בהתאם לנושאי המחקר שיבחרו התלמידים.
מחקר שדה אודות הבעיה החברתית	4	- יעבדו בצוות תוך תיאום ושיתוף פעולה. - יבצעו מחקר שטח הכולל איסוף מידע ותיעודו.		כל צוות יצא לשטח הרלוונטי לבעיה שהגדיר, ואסוף מידע בכלים שהוכנו. כל צוות ירכז את המידע ויכינו להצגה בפני מליאת הכיתה.		

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
בעיות חברתיות במרחב בית הספר – הצגת תוצרי המחקר של הצוותים	8	- יארגנו וינתחו את המידע שנאסף בהתאם לשאלות. - יציגו את המידע במליאת הכיתה. - יתנסו במתן ובקבלת משוב רפלקטיבי. - יסמכו את עבודתם בעל פה ובכתב.		כל צוות מציג בכיתה: 1. מי הם היחיד או הקבוצה שעליהם חלה הבעיה החברתית? 2. מהי החסימה שהם חווים? 3. לקראת איזה טוב אנו שואפים? מה התיקון צריך להשיג? 4. ניסיונות קודמים לפתרון הבעיה, והגופים המעורבים. 5. השערות לגבי סיבות להיווצרות הבעיה ולשימורה? 6. איזה מידע עוד נדרש על מנת להבין את מוקד הבעיה ודרכי פתרונה?	התלמידים יסכמו את עבודתם בכתבת: פרק ב': כלים לאיסוף מידע במחקר שדה. מחווה 4.2 פרק ג': מיפוי והגדרת הבעיה החברתית. מחווה 4.1	

ג4. מחקר עיוני אודות הבעיה החברתית – 10 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מחקר עיוני אודות הבעיה החברתית	10	- יאתרו מידע במקורות מגוונים. - יארגנו את המידע וינתחו אותו בהתאם לשאלות המכוונות. - יסכמו עבודתם בכתב.		כל צוות, יאתר מקורות מידע אודות 1. מה מקור הבעיה החברתית? כיצד נוצרה? 2. מדוע הבעיה החברתית נשמרת לאורך זמן? 3. איזה פעולות נעשו לפתרון הבעיה ובאיזה מכשלות נתקלו?	התלמידים יסכמו עבודתם בכתבת: פרק ד': רקע תיאורטי למושג "בעיה חברתית". מחווה 4.1. פרק ה': רקע היסטורי, סיבות ונסיבות היווצרות הבעיה החברתית שהם חוקרים. מחווה 4.1.	לביצוע המחקר העיוני יידרשו התלמידים למקורות מידע אחדים. על המורים להשלים את הרשימה, בהתאם לנושא הבעיה החברתית שבחר של צוות.

ד4. פיתוח המענה החינוכי – 20 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
פיתוח תכנית חינוכית :	10	- יפתחו תכנית בהתאם למודל לפיתוח תכנית חינוכית. - יפתחו את מערכי הפעולה עד לרמת עזרים.		כל צוות ישלים את פיתוח תכניתו : <u>ארבעה מערכי פעולה</u> שיספקו למתחנכים : ידע והבנה ; רגשות ועמדות ; יכולות ומיומנויות – בנושא הבעיה החברתית.		
משוב עמיתים :	10	- יציגו את עבודתם במליאת הכיתה - ינהלו דיון במליאת הכיתה. - יתנסו במתן ובקבלת משוב רפלקטיבי.		כל צוות יציג תכניתו : 1. מהי הבעיה החברתית? 2. מי יכול להתגבר על הבעיה החברתית? 3. איזה ידע, עמדות ויכולות נדרשים? 4. איזה פעולות יש בתכנית על מנת להעביר את הידע, העמדות והיכולות לקהל היעד?	התלמידים יסכמו עבודתם בכתיבת פרק ו' : המענה החינוכי. מחווה 4.2.	

יחידה 5 – הקליניקה החינוכית, כיתה יב' (90 שעות)

5א. הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה – 60 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
גיוס והכשרה של מדריכי התכנית: הכנת מדריכים: דיווח ומשוב:	4 8	- יובילו צוות מדריכים להפעלת התכנית. - ימקדו את עיקרי התכנית, ויעבירו אותה לצוות המדריכים. - ינהלו דיון במליאת הכיתה. - יתנסו במתן ובקבלת משוב רפלקטיבי		עבודה עצמית - תכנון גיוס המדריכים, ופיתוח הכשרת - דיווח במליאת הכיתה לקבלת משוב.	התלמידים יסכמו עבודתם בכתיבת פרק ז': גיוס והכשרת מדריכי התכנית. מחווה 5.1.	
ניהול וארגון לקראת הפעלת התכנית: - תיאומים: - דיווח ומשוב:	2 8	- יתנסו בשכנוע הארגון המארח בנחיצות התכנית. - יתאמו ויארגנו את האמצעים הנדרשים להפעלת התכנית. - יציגו את המהלכים והמסקנות בכיתה.		כל צוות יתאם את הפעלת תכניתו מול הארגון המארח (שבו מתקיימת התכנית). הצוות יסכם את המהלכים שביצע, ויציגם במליאת הכיתה.	התלמידים יסכמו עבודתם בכתיבת: פרק ח': ניהול וארגון הפעלת התכנית. מחווה 5.1.	

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מעקב שוטף אחר הפעלת התכנית סיכומי צוות : דיווח ומשוב :	8 8	- יתנסו בליווי, תמיכה ופתרון בעיות, אל מול מדריכי התכנית. - יציגו את המהלכים והמסקנות במליאת הכיתה.		בסיום כל אחד מ-4 מפגשי הפעלת התכנית יתקיים דיון פנימי עם המדריכים : האם נתקלתם בקושי במהלך הפעולה? איזה פעולות נקטתם? איזה פעולות ניתן עוד להציע? בסיום ידווח כל צוות למליאת הכיתה	התלמידים יסכמו עבודתם בכתבת : פרק ט' : הפעלת התכנית : סיכום ארבע הפעולות. מחווה 5.1.	
הערכת התכנית לאחר הפעלתה : פיתוח כלי הערכה : ניתוח הממצאים : דיווח למליאת הכיתה :	4 4 8	- יפתחו כלי הערכה לתכנית : דף תצפית, ריאיון עם חניכים ומדריכים לפני הפעלת התכנית ולאחריה, שאלון לחניכים לפני הפעלת התכנית ולאחריה. - יציגו מהלכים ומסקנות בכיתה.		- כל צוות מחקר יפתח את כלי הערכה לתכניתם. - הצוות ידון בתוצאות שהתקבלו. - כל צוות יציג את כלי הערכה ואת התוצאות שהתקבלו במליאת הכיתה.	התלמידים יסכמו עבודתם בכתבת : פרק י' : הערכת התכנית. מחווה 5.1.	

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
הצגה מסכמת של התכנית: דוח מסכם בכתב ופרזנטציה לשיפוט ולתערוכה	6	- יסכמו את עבודתם באופן ממוקד וענייני. - יציגו את עבודתם בפני וועדת שיפוט וקהל.		כל צוות יכין מצגת של פעולתו. המצגת תעקוב אחר עשרת פרקי עבודת הגמר, כפי שפורטו לעיל. - כל צוות יציג את תכניתו, בפני וועדת שיפוט שתכלול נציגים מהנהלת בית הספר, ומומחים מבחוץ. - כל צוות יציג את תכניתו בתערוכה להורים ולאורחים.	הערכת ההצגה המסכמת. מחווה 5.2.	

5ב. זהות חינוכית – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
פדגוגיה ביקורתית: חינוך כגורם מסליל, המשמר את הסדר החברתי ולא מענה לבעיות חברתיות)	6	- יבינו את המושגים: הדרה, הסללה ודיכוי בהקשר של פעולת החינוך. - יגבשו עמדה לגבי תרומתו של החינוך לשינוי או שימור הסדר החברתי. - יכירו את דרך החינוך המוצעת: דיאלוג וחשיפת העוול.	- מחשבה ביקורתית: ניתוח מתוך ספקנות וערעור; - פדגוגיה ביקורתית: הסללה, דיכוי חברתי, "שחרור המדוכאים",	הרצאה, ניתוח מאמרים ודיון		- גובר נ. (2008), "הדיאלוג הפרייאני". בתוך: אלוני נ. (עורך), דיאלוגים מעצימים בחינוך הומניסטי. הקיבוץ המאוחד. זמין באתר כותר . - גור זאב ח. (2013), פדגוגיה ביקורתית פמיניסטית. הוצאת מופת. זמין באתר כותר . - זלמנסון לוי ג. מושגים מרכזיים בפדגוגיה ביקורתית. באתר המרכז לפדגוגיה ביקורתית .
פדגוגיה טיפולית: שילוב בין חינוך לטיפול, כמענה לאוכלוסיות מוחלשות	6	- יכירו סוגים של חינוך טיפולי: טבע, הישרדות, בעלי חיים, בישול, גינון, מוזיקה, קולנוע, דרמה. - יכירו את עקרונות החינוך הטיפולי: קשר אמון, העברה, השלכה, תחושת שליטה. - יבינו את ההבדל בין חינוך לבין טיפול.	קשר אמון, ביטחון עצמי, תחושת שיטה,	מפגש עם מומחים מכמה מסוגי החינוך הטיפולי שהוזכרו, התנסות בסוגי הטיפול,		- מויאל ח. (2018), פדגוגיה טיפולית – השכלה מעוררת תקווה לבני נוער במצבי סיכון . משרד החינוך. - מיכאלי ד. (2007), גלות, מסע, בחירה – טיפול דרך שטח. הוצאת מדף. ראו המכון ללימודי שטח . - תקשורת מקדמת: טיפול באמצעות עשייה קולנועית. ראו אודות באתר . - כלים טיפוליים לאנשי חינוך : באתר לימודי תעודה בסמינר הקיבוצים.

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מפגשים: אפיקי מנהיגות צעירים אחרי גיל תיכון	6	- יכירו אפיקי חינוך בהובלת בוגרים צעירים (אחרי גיל תיכון). - יבררו את התפיסה החינוכית: המתחנך, המחנך, התוכן ודרך ההתחנכות.	שנת שירות, מכינות, תנועות הבוגרים, תפיסה חינוכית,	הזמנת מרצים בתחומים: שנות שירות, מכינות קדם צבאיות ותנועות הבוגרים.		- מועצת המכינות הקדם צבאיות . - מזומן י. (2018), מנהיגות ציונית: ההבטחה של המכינות . השילוח 8, עמ' 99 – 120. - טליאס מ., מור י. ופיורקו י. (2012), הערכת גרעיני התיישבות עירוניים . דוח מחקר. - מיכאלי נ. (2007), אנשי המחרת - הקבוצות השיתופיות החדשות בישראל . אוניברסיטת תל אביב.
המורה בבית הספר: חינוך פורמלי	6	- יכירו את מאפייני החינוך הפורמלי. - יבררו את התפיסה החינוכית: המתחנך, המחנך, התוכן ודרך ההתחנכות.	חינוך פורמלי, תפיסה חינוכית,	ליווי מורה בעבודתו בבית הספר		- בן עמוס א. ותמיר י. (1995), המורה בין שליחות למקצוע. הוצאת רמות. זמין באתר כותר . - בן נפתלי מ. (2015), המורה. הוצאת כתר. - מק'קורט פ. (2005), המורה. הוצאת מטר. - סרטים: ראו רשימה בקטגוריה "סרטים על חינוך והוראה" באתר ויקיפדיה.

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
זהות חינוכית:	6	- יגבשו תפיסה חינוכית והיכרות על פי משתנה: המתחנך, המחנך, התוכן ודרך ההתחנכות.	תפיסה חינוכית	בירור עמדות כלפי: - המתחנך: ריק, חסר או מלא? - התהליך: העתקה וצבירה מול פרשנות ובנייה? - התוכן: ערכים וכללי התנהגות, מיומנויות ויכולות או השכלה ודעת? - המחנך: יודע ומעביר אל מול יוזם ומאפשר?		- לם צ. (1973), ההגיונות הסותרים בהוראה. ספרית הפועלים. - מאמר מאת יורם הרפז אודות הספר של צבי לם. - ניסן מ. (2012), זהות חינוכית כגורם עיקרי בפיתוח מנהיגות חינוך. קרן מנדל ישראל.

נספחים לתכנית

41	נספח 1 – פרקי הלימוד לפי פריסה רב שנתית
44	נספח 2 – פרקי העמקה בתכנית החובה
46	מחווה 2.1 : סיכום סדנת הרחבה
47	מחווה 2.2 : תכנון תחנה בסיור ודוח מסכם
48	נספח 3 – עזרים ומחווה הערכה ליחידה 3
48	נספח 3.1 : מודל האופן לפיתוח תכנית חינוכית
49	נספח 3.2 – ארגוני חינוך בלתי פורמלי במרחב הקהילתי של בית הספר
50	נספח 3.3 – מחווה הערכה
51	מחווה 3.1 : תרגיל יישום : פיתוח יחידת לימוד
52	מחווה 3.2 : הצגת מאמר במליאת הכיתה בנושא הערכה ומדידה
53	מחווה 3.3 : דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי והצגתו במליאת הכיתה
54	מחווה 3.4 : הצגת מאמר מתוך המקראה במליאת בכיתה בנושא מחשבת החינוך
55	נספח 3.4 - מקראה
56	נספח 4 – עזרים ומחווה הערכה ליחידה 4
56	נספח 4.1 : מודל מחקר פעולה
57	נספח 4.2 – מחווה הערכה
57	מחווה הערכה
58	מחווה 4.1 : פרקי מידע וניתוח בעבודת הגמר
59	מחווה 4.2 : פרקי פיתוח בעבודת הגמר
60	נספח 5 – עזרים ומחווה הערכה ליחידה 5
60	נספח 5.1 – מחווה הערכה
61	מחווה 5.1 : פרקי דיווח בעבודת הגמר
62	מחווה 5.2 : הצגה מסכמת של התכנית

נספח 1 – פרקי הלימוד לפי פריסה רב שנתית

כיתה י'

שעות	חינוך	שעות	סוציולוגיה	שבוע
5				1
5				2
		5	פרק: תרבות –	3
	פרק: יזמות, תכנון	5		4
	ופיתוח חינוכי –	5	15 שעות	5
		6	העמקה: זהות	6
5	30 שעות			7
5				8
5				9
5				10
5				11
		6	העמקה: מגדר	12
5	פרק: חינוך בלתי			13
5	פורמלי -			14
5	30 שעות			15
5				16
5				17
		6	העמקה: גיל נעורים	18
		5	פרק: קבוצה - 15	19
		5		20
		5	שעות	21
5				22
5				23
5				24
5	פרק: מחשבת החינוך			25
	-		העמקה: מנהיגות	26
	30 שעות	12		27
5				28
5				29
				30
90		60		סה"כ

כיתה יא'

שעות	חינוך	שעות	סוציולוגיה	שבוע
5				1
5				2
		5		3
5	פרק: מחקר פעולה –		פרק: משפחה –	4
		5		5
5	30 שעות		15 שעות	6
		5		7
5				8
5				9
5				10
5	פרק: אתגרי החברה			11
5	במרחב בית הספר:			12
5	מיפוי, מחקר שדה			13
5	ומחקר עיוני -			14
5				15
5	40 שעות			16
5				17
			העמקה: ישראל חברה	18
			הטרוגנית	19
				20
				21
		24		22
		5		23
		5	פרק: חיברות	24
		5		25
		6	21 שעות	26
5				27
5	פרק: פיתוח המענה			28
5	החינוכי – 20 שעות			29
5				30
90		60		סה"כ

כיתה יב'

שעות	חינוך	שעות	סוציולוגיה	שבוע
5				1
5				2
5				3
5				4
5	הפעלת התכנית, בקרה			5
5	ורפלקציה –			6
5	60 שעות			7
5				8
5				9
5				10
5				11
5				12
5				13
5				14
5	זהות חינוכית –			15
5	30 שעות			16
5				17
5				18
		5		19
		5		20
		5		21
		5		22
		5	השלמות בכל הפרקים	23
		5	והכנה לבגרות –	24
		5	60 שעות	25
		5		26
		5		27
		5		28
		5		29
		5		30
90		60		סה"כ

נספח 2 – פרקי העמקה בתכנית החובה

בתכנית החובה ארבעה פרקי לימוד חובה (126 שעות לימוד):

תרבות: 36 שעות לימוד

קבוצה: 30 שעות לימוד

משפחה: 30 שעות לימוד

חיברות: 30 שעות לימוד

בנוסף, מאפשרת התכנית פרקי הרחבה והעמקה, בהיקף של 30% מהשעות, דהיינו 54 שעות לימוד. בהתאמה לתכנית "מנהיגות חינוכית ושינוי חברתי" בחרנו בחמישה נושאים להרחבה:

א. זהות: גיבוש זהות בהקשר חברתי גלובלי

גיבוש הזהות, כהליך מרכזי בתקופת גיל הנעורים, נבחר כנושא להרחבה משלוש סיבות:

1. להבנות את מליאת הכיתה כמרחב בטוח ונוח, שבו ניתן לעסוק בנושאים אינטימיים שעל סדר יומם של התלמידים;
2. להקנות לתלמידי המגמה ידע מקצועי, כך שיוכלו לשמש כמובילים של החינוך החברתי בבית הספר;
3. לתת בידם כלים לבחון סוגיות של זהות, כבעיות חברתיות במרחב בית הספר, איתן יבחרו להתמודד בהמשך ללימודי המגמה.

התכנים נוגעים לאתגרי גיבוש הזהות בעולם הגלובלי: "מודלים מושלמים" בעולם הפרסום והרשתות החברתיות, אשר השוואה אליהם מחלישה את הערך העצמי; "החפצה" ו"החפצה עצמית" לנוכח מרכזיותו של הגוף והמראה החיצוני, כבסיס מרכזי בבניית ערך עצמי; רגשות שליליים העולים לנוכח הפער בין דימוי לבין מציאות; החלשה של תחושת השייכות התרבותית בעולם רב-תרבותי.

ב. גיל ההתבגרות

גיל ההתבגרות נבחר כנושא להרחבה מהסיבות לעיל: הכיתה כמרחב בטוח, התלמידים כמובילי חינוך חברתי בבית הספר וכלים לבחינת בעיות חברתיות בהמשך תכנית הלימודים.

התכנים נוגעים לגיבוש הערך העצמי כציר התפתחותי קריטי, על בסיס תיאוריית ההתפתחות של היינץ קוהוט. זוהי תיאוריה נגישה, קל לזהות את מושגיה בדוגמאות בסביבה החברתית, והיא חיובית, במובן זה שתופסת את האדם כמתפתח לקראת יצירתיות ומימוש. במושגי קוהוט, באמצעות "הפנמה מתמירה", מקבל האדם מהסובבים אותו את המרכיבים ההכרחיים להתפתחות ערכו העצמי: שיקוף של הייחוד שבו, דמות אידאלית לתחושת שליטה ו"נפש תאומה" שמבינה אותו. בהתפתחות לקויה, כשאין דמות אמפתית התומכת בהתפתחות, הופך האדם ל"משאבה נרקיסיסטית" שאינה יודעת שובע.

ג. מגדר ומיניות

מגדר ומיניות נבחר בנושא להרחבה מהסיבות לעיל: הכיתה כמרחב בטוח, התלמידים כמובילי חינוך חברתי בבית הספר וכלים לבחינת בעיות חברתיות בהמשך תכנית הלימודים. בחינה של המושגים: נשיות, גבריות, זהות מינית ונטייה מינית, תוך התייחסות להיבטים החברתיים הנגזרים מהם: שוויון ואי-שוויון מגדרי, שונות מגדרית, הבנייה חברתית, העצמה, קבוצות מיעוט מגדריות, והמאבק הפמיניסטי.

ד. מנהיגות

מנהיגות נבחר בנושא להרחבה שכן הוא מהווה את אחד ממוקדי התוכן של התכנית. במסגרת העבודה המעשית, התלמידים נדרשים להוביל קבוצת מדריכים וחניכים, באמצעות התכנית החינוכית שיפתחו ויפעילו. מכאן שעלינו להקנות להם הבנה תיאורטית של המושג, בצד כלים יישומיים לפיתוח כושר המנהיגות שלהם.

בצד התיאורטי: "מודל הסמכות השלמה" מציג ארבעה מאפיינים של סמכות אפקטיבית ומשפיעה: מעורר ביטחון, קשוב, מאזין, תומך ומקבל; משדר חוכמה, ידע, מקצוען, יודע, זוכר ורחב אופקים; שאפשר לסמוך עליו: "אומר ועושה"; ומוסמך: אדם שקיבל מרות ומציב גבולות. "מודל הטווח המלא של המנהיגות", משמש כיום למודל מוביל בסדנאות פיתוח מנהיגות, הנגזרת ממידת היוזמה שנוקט המנהיג ומידת האפקטיביות של מנהיגותו. בצד המעשי תתקיים סדנה לפיתוח מנהיגות.

ה. ישראל חברה הטרוגנית

הנושא נבחר להרחבה משמעותית שכן הוא מהווה את אחד ממוקדי התוכן בתכנית. במסגרת העבודה המעשית מזהים התלמידים בעיות חברתיות במרחב הקהילתי של בית הספר. בין השאר, בכיתה י' נערך סיור למיפוי בעיות חברתיות במרחב הקרוב. הפרק הנוכחי יכול לסיור לאזורי הארץ האחרים, על מנת לעמוד מקרוב על בעיות חברתיות ברמה הארצית-לאומית. מיפוי הבעיות החברתיות שבהן יסיירו התלמידים יקבע על ידם, במועד קרוב למועד הסיור, על מנת שתכני הסיור יהיו אקטואליים ורלוונטיים. לשם כך, כל צוות תלמידים יבחר בעיה חברתית אחת, יחקור אותה ויכין את הסיור: בחירה של אתרי הביקור, תכני ההדרכה, מפגשים עם אנשי השטח להבנה משמעותית של הבעיה וכדומה.

כלי הערכה – פרקי העמקה

פרקי הלימוד	שעות	כלי הערכה	משקל הערכה
סדנאות: זהות, מגדר, גיל התבגרות ומנהיגות	30	סיכום אחת הסדנאות באמצעות: כרזה, מצגת, סרט, מאמר או אמצעי אחר שיציעו. מחון 2.1	
סיור: ישראל חברה הטרוגנית	24	כל צוות תלמידים בוחר, חוקר, מארגן ומוביל את אחת מיחידות הפעילות בסיור. מחון 2.2	

מחווה 2.1: סיכום סדנת ההרחבה

התלמידים (בצוותים של 2-3) יציגו את הנלמד באחת מסדנאות ההרחבה.

כל צוות יבחר את אחד הנושאים: זהות, התבגרות, מגדר או מנהיגות.

כל צוות יבחר אמצעי תצוגה: כרזה, מצגת, סרט, מאמר או אמצעי אחר שיציעו.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
שלמות הצגת הנושא שנחבר	חסרים היבטים משמעותיים	הנושא קיים אך אינו מרכזי	הנושא מרכזי וברור
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
המידע המוצג אמין ונכון	המידע לא נכון	מידע נכון חלקית	המידע אמין ונכון
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
ייצוג מעורר מחשבה של המסר	חסרה המחשה שתוביל למחשבה על הנושא	המחשה סבירה שאינה מעוררת חשיבה	המחשה טובה שמעוררת חשיבה ביקורתית
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
כותרות ומשפטי מפתח	ניסוח עמום ושפה לא תקנית	ניסוח מסורבל לא ממצה או נדוש	ניסוח ממצה בשפה תקנית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
יישום והעברה הנלמד לעולמם של התלמידים	מוצג המידע ללא העברה	העברה חלקית, רופפת	יש דוגמאות מעולם התלמידים
סה"כ 15 נקודות	1-5	5-10	11-15
מקוריות	העתקה של מידע קיים	חלק מקורי וחלק מועתק	מקורי ויצירתי
סה"כ 10 נקודות	1-3	4-7	8-10
עיצוב	לא אסתטי, עמום בפרטים	עיצוב חלקי (חסרות תמונות) או שאינו מוקפד	אסתטי, מושך את העין, לא עמום, שילוב נכון
סה"כ 10 נקודות	1-3	4-7	8-10

מחזון 2.2: תכנון תחנה בסיור ודוח מסכם

התלמידים (בצוותים של 2 – 3) ידרשו:

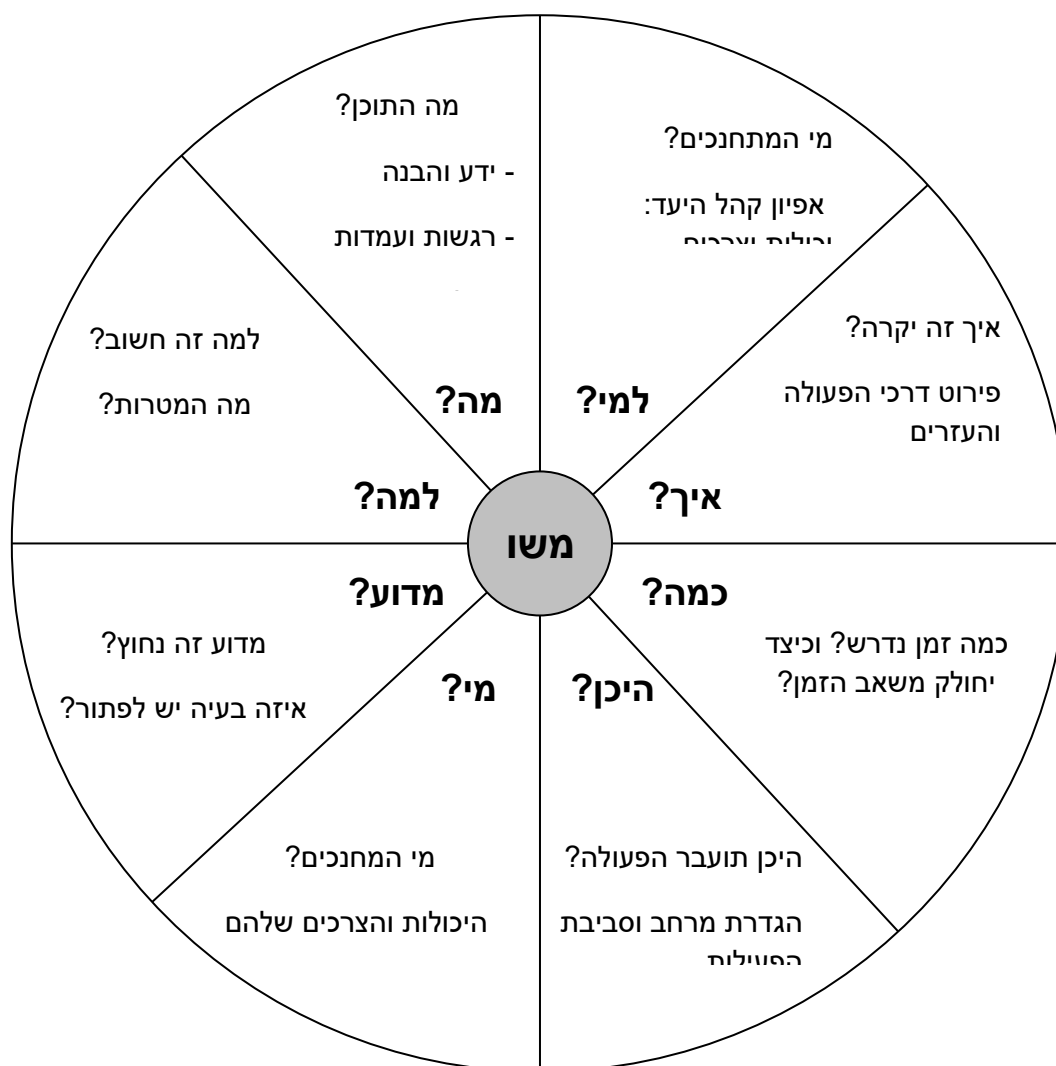
- א. ליזום, לתכנן, לתאם ולהוביל את אחת מיחידות הפעילות בסיור.
- ב. להגיש דוח מסכם לסיור ובו: תיאור תמציתי של כל תחנות הפעילות בסיור, הרחבה תיאורטית באחד הנושאים שנדון בסיור והצגת מסקנות אישיות מהנלמד בסיור.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
יזומה ותכנן יחידת פעילות בסיור: תוכן	לא הצליחו לאתר נושא תוכן רלוונטי לסיור	נדרשו לעזרה רבה על מנת לאתר נושא רלוונטי	הציעו תוכן רלוונטי לפעילות בסיור
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
יזומה ותכנן יחידת פעילות בסיור: ביצוע	לא הצליחו לתאם	נדרשו לעזרה רבה	הצליחו לתאם תחנת פעילות
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
הובלה של יחידת פעילות בסיור: תוכן	ייצוג התוכן חסר מאוד ומבולבל	ייצוג התוכן חלקי	ייצוג תוכן מלא ובהיר
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
תיאום והובלה של יחידת פעילות בסיור: ביצוע	לא הצליחו לבצע	נדרשו לעזרה רבה על מנת לבצע	ביצעו ללא קושי את המתוכנן
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
סיכום הסיור: תיאור תמציתי של תחנות הפעילות	דוח מרושל שחסר בו מידע רב	אזכור חלקי של תוכן שנדון בסיור	אזכור מלא של תוכן הסיור
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
כתיבה תיאורטית אודות אחד מנושאי הסיור	ניסוח עמום ושפה לא תקינה	ניסוח מסורבל לא ממצה או נדוש	ניסוח ממצה בשפה תקינה
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
יישום והעברה הנלמד לעולמם של התלמידים	מוצג המידע ללא העברה	העברה חלקית, רופפת	יש דוגמאות מעולם התלמידים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

נספח 3 – עזרים ומחווני הערכה ליחידה 3

נספח 3.1 : מודל האופן לפיתוח תכנית חינוכית

המודל מציג שמונה שאלות להכרעה, בעת פיתוח של תכנית חינוכית. המודל אינו לינארי, ואין סדר מחייב להתייחסות: יש להתחיל בשאלות שהן אילוף, להמשיך בשאלות החשובות לדעת המתכננים, ולסיים בשאלות שנותרו פתוחות. כל הכרעה בשאלה אחת משפיעה על דרגות החופש בהכרעות הבאות.

* המודל פותח בידי ד"ר גיל גרטל, עבור קורס הכשרת מדריכי מוזיאונים, הצוות הדידקטי בע"מ.

נספח 3.2 – ארגוני חינוך בלתי פורמלי במרחב הקהילתי של בית הספר

רשימת הארגונים נערכה במרץ 2019, ויש לבדוק עדכונה.

במרחב הקהילתי של בית ספר אנו כוללים את היישובים:

- מועצה אזורית מטה אשר - 32 קיבוצים, מושבים, יישובים קהילתיים וכפרי מיעוטים.
- עיריות נהריה ועכו, והמועצה המקומית מזרעה.

א. ארגוני נוער

אחריי!, נהריה

איגי ארגון נוער גאה, נהריה

חוגי סיירות קק"ל, נהריה

כנפיים של קרמבו, נהריה

כנפיים של קרמבו, עכו

כפר הנוער נירים, מושב בוסתן הגליל

נחשונים (בית נוער), נהריה

צופים אורתודוקסים, עכו

תנועת תרבות, נהריה

ב. תנועות נוער

אריאל, עכו

בני המושבים, ב-15 מיישובי מ.א. מטה אשר

בני עקיבא, נהריה

בני עקיבא, עכו

האיחוד החקלאי, שבי ציון

הנוער הלאומי בית"ר, עכו

הנוער העובד והלומד, בארבע מיישובי מ.א. מטה אשר

הנוער העובד והלומד, מזרעה

הנוער העובד והלומד, נהריה. כולל: המחדשים (בית לנוער עובד), נהריה

הנוער העובד והלומד, עכו: קן הודי וקן ערבי

השומר הצעיר, בתשעה מיישובי מ.א. מטה אשר

השומר הצעיר, נהריה

תנועת אריאל, נהריה

ג. מחלקות נוער ברשויות

בית הנוער, מזרעה

מועדוני נוער (תוצרת נהריה, ביט בוקס, המעגל), נהריה

מועצת נוער עירונית, נהריה

מרכז קהילתי נעמן, מתנ"ס מטה אשר. שלוחות המתנ"ס ביישובים: ערמשה, דנון, אחיהוד, גשר הזיו, שבי ציון.

נספח 3.3 – מחווני הערכה

כלי הערכה - יחידה 3

משקל הערכה	כלי הערכה	שעות	פרקי הלימוד
15% 15%	עבודה כתובה בצוותים: תרגיל התנסות בפיתוח יחידת לימוד לנושא אקראי באמצעות מודל האופן. מחווון 3.1 הצגת מאמר בנושא הערכה ומדידה במליאת הכיתה. מחווון 3.2	30	תכנון יזמות ופיתוח בחינוך
50%	בצוותים, דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי, ניתוח באמצעות המאפיינים שנלמדו, והצגת הארגון במליאת הכיתה. מחווון 3.3	30	חינוך בלתי פורמלי
20%	בצוותים, הצגה במליאת הכיתה ופיתוח דיון, באחד המאמרים מתוך המקראה: התפתחות מערכת החינוך הפורמלית ופורצי דרך בחינוך. מחווון 3.4	30	מחשבת החינוך

משקלות הערכה

משקל יתר ניתן לדוח הביקור בארגון בלתי פורמלי שכן הדוח מחייב שימוש בכלים מרובים: איסוף מידע בשדה באמצעות כלי מחקר מגוונים, איסוף מידע עיוני ממקורות שונים, ארגון הממצאים וניתוחם וכן הצגתם בכיתה. המשימות האחרות הן מצומצמות בהרבה, בכל הקשור למגוון כישורי הלמידה הנדרשים.

מחווני הערכה

המחווונים (להלן) פותחו בהתאם לדוגמאות בחוברת: "חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה", בהוצאת הפיקוח על הוראת מדעי החברה, 2014; וכן דוגמאות נוספות של כלי הערכה המובאים באתר האינטרנט של הפיקוח.

מחווה 3.1: תרגיל יישום: פיתוח יחידת לימוד

כל צוות ובו 2 - 3 תלמידים, יבחר נושא אקראי לפיתוח יחידת לימוד, תוך שימוש במודל האופן. על הצוות להציג רצף הכרעות מנומק בשאלות המודל. ההערכה תתמקד ביכולת הניתוח וההתאמה בין ההכרעות השונות.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
הצגת הנושא החינוכי שנבחר, כולל רקע תיאורטי קצר בהישען על שני מקורות מידע	חסר מידע רב, ניסוח עמום, שפה לא תקינה	ניסוח סביר אך חסר מידע אודות הנושא	הצגה ממצה של הנושא בשפה תקינה
סה"כ 10 נקודות	1-3	4-7	8-10
ניתוח מרכיבי המודל: הערכה נפרדת לכל אחת משמונה השאלות במודל:	הרכיב אינו מוגדר	הגדרה חלקית, שגויה או שהניסוח עמום	מוגדר בשלמות
הגדרת הצורך (10 נקודות)	1-2	3-6	7-10
הגדרת המטרות (10)	1-2	3-6	7-10
הגדרת המדריך, המחנך (10)	1-2	3-6	7-10
הגדרת קהל היעד (10)	1-2	3-6	7-10
הגדרת משך וחלוקת זמן (10)	1-2	3-6	7-10
הגדרת המרחב (10)	1-2	3-6	7-10
הגדרת המתודה, שיטה (10)	1-2	3-6	7-10
הגדרת התוכן, המסר (10)	1-2	3-6	7-10
שלמות בין המרכיבים (למשל: מתודה שאינה תורמת להעברת המסר, או שאינה הולמת את הזמן שהוקצב)	יש פערים רבים (מעל חמש) ומשמעותיים בין הגדרת רכיב אחד לאחר	יש פערים מעטים, אולם הם אינם משמעותיים	קשר תקין בין כל המרכיבים
סה"כ 10 נקודות	1-3	4-7	8-10

מחון 3.2: הצגת מאמר במליאת הכיתה בנושא הערכה ומדידה

כל צוות ובו 2 - 3 תלמידים יקרא את אחד המאמרים, יציגו את עיקריו במליאת הכיתה, וינהלו דיון באחד מהסוגיות העולות בו.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
קריאה נכונה של המאמר: הבנת הנקרא והבנת המסרים	התקשו מאוד בקריאה ונדרשו לעזרה רבה	קראו במאמר אולם נדרשו לעזרה	קראו במאמר מתוך הבנה מלאה
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
הצגת המידע במליאת הכיתה	הצגה מבולבלת או הצגת מידע שגוי	הצגה של חלק מהמידע או הצגה שאינה ממוקדת	הצגת מידע בצורה תמציתית ואמינה
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
בחירת סוגיות לדיון בכיתה	בחירת סוגיה לא רלוונטית למאמר	בחירה בסוגיה שאינה המוקד במאמר	בחירת סוגיה נכונה ורלוונטית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הצגת הסוגיה לדיון במליאת הכיתה	הצגה מבולבלת שמנעה דיון	הצגה תקינה	הצגה ממוקדת שעוררה דיון
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מענה לשאלות תלמידים בעת הדיון במליאת הכיתה	לא הצליחו לענות על שאלות	ענו על חלק מהשאלות	תשובות מלאות ומפורטות
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מקוריות: שימוש בעזרים או ניהול הדיון בדרך משחקית	הצגה פרונטלית	שימוש בעזרים	שימוש בדרך משחקית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

מחווה 3.3: דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי והצגתו במליאת הכיתה

כל צוות ובו 2 - 3 תלמידים יתלווה לארגון בלתי פורמלי. על הצוות :
לאסוף ממצאים מהשטח, לחקור מידע נוסף ממקורות מידע זמינים, לנתח את הארגון במושגים שנלמדו (מאפייני חינוך בלתי פורמלי) ולהציג את מכלול עבודתו במליאת הכיתה.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
עניין וסקרנות בעת ההתלוות	לא הביעו עניין וסקרנות כלל	יצאו ידי חובתם	חקרו את הארגון מתוך עניין רב
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
מחקר שדה : איסוף ממצאים מהשטח : תצפיות, ראיונות, תמונות וחומרים כתובים	הפיקו מידע מועט מכלי איסוף בודד	הפיקו מידע חלקי תוך שימוש בחלק מהכלים	הפיקו מידע רב ועשיר, ובשימוש בכל הכלים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מחקר עיוני : מידע ממקורות מידע מגוונים : אינטרנט, מאמרים ומומחי ידע	הפיקו מידע מועט מכלי איסוף בודד	הפיקו מידע חלקי תוך שימוש בחלק מהכלים	הפיקו מידע רב ועשיר ובשימוש בכל הכלים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
זיהוי מאפייני ארגון בלתי פורמלי, לפי הנלמד בכיתה	זיהו מאפיין אחד עד שניים בארגון	זיהו שלושה עד חמישה מאפיינים	זיהו את כל מאפייני הארגון
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
ניתוח הארגון לפי המאפיינים והצגת הניתוח בעבודה בכתב	לא התעלו מרמת הממצאים לרמת ניתוח	גילו הבנה חלקית בעת ניתוח הארגון	ניתוח מלא המעיד על הבנת הארגון
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הצגת הארגון בכיתה	דיווח לקוני שחסר בו מידע רב	דיווח טוב אך ללא מקוריות	דיווח מקורי ומעורר עניין
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מענה לשאלות בעת הדיון במליאת הכיתה אודות הארגון	לא הצליחו לענות על שאלות	ענו על חלק מהשאלות	תשובות מלאות ומפורטות
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

מחווה 3.4: הצגת מאמר מתוך המקראה במליאת בכיתה בנושא מחשבת החינוך

כל צוות ובו 2 - 3 תלמידים יקרא את אחד המאמרים, יציגו את עיקריו במליאת הכיתה, וינהלו דיון באחד מהסוגיות העולות בו.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
קריאה נכונה של המאמר: הבהת הנקרא והבהת המסרים	התקשו מאוד בקריאה ונדרשו לעזרה רבה	קראו במאמר אולם נדרשו לעזרה	קראו במאמר מתוך הבנה מלאה
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
הצגת המידע במליאת הכיתה	הצגה מבולבלת או הצגת מידע שגוי	הצגה של חלק מהמידע או הצגה שאינה ממוקדת	הצגת מידע בצורה תמציתית ואמינה
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
בחירת סוגיות לדיון בכיתה	בחירת סוגיה לא רלוונטית למאמר	בחירה בסוגיה שאינה המוקד במאמר	בחירת סוגיה נכונה ורלוונטית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הצגת הסוגיה לדיון במליאת הכיתה	הצגה מבולבלת שמנעה דיון	הצגה תקינה	הצגה ממוקדת שעוררה דיון
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מענה לשאלות תלמידים בעת הדיון במליאת הכיתה	לא הצליחו לענות על שאלות	ענו על חלק מהשאלות	תשובות מלאות ומפורטות
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מקוריות: שימוש בעזרים או ניהול הדיון בדרך משחקית	הצגה פרונטלית	שימוש בעזרים	שימוש בדרך משחקית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

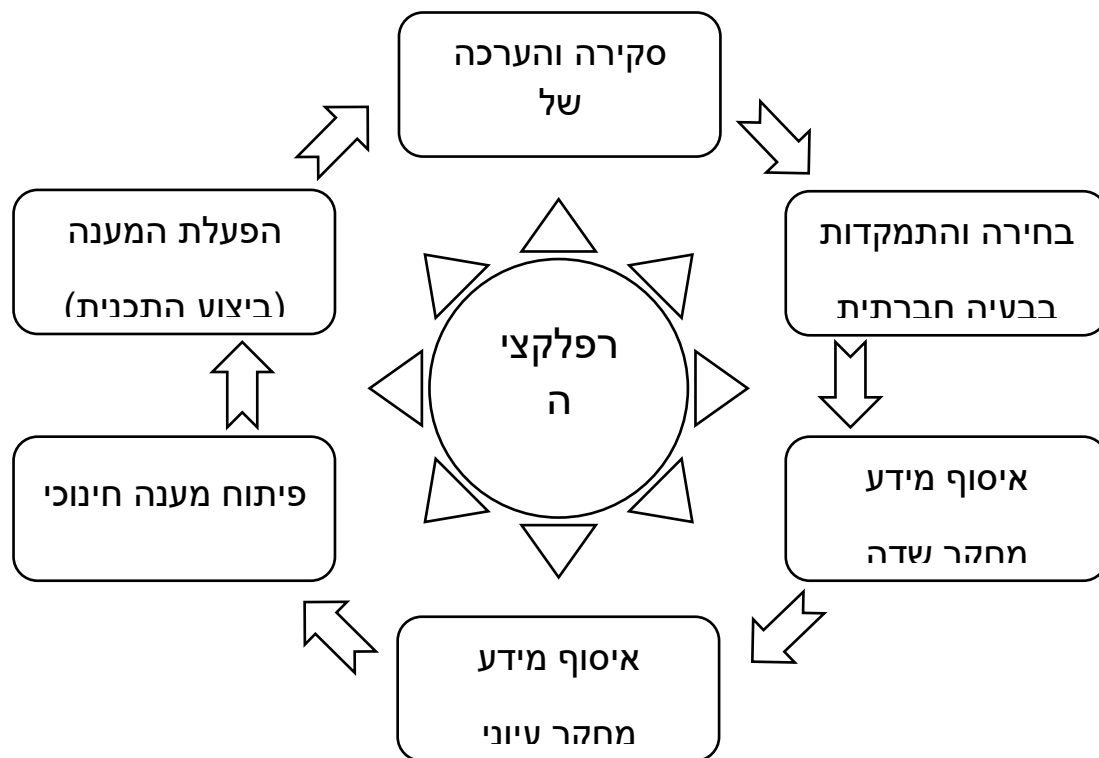
נספח 3.4 - מקראה

הקטעים המובאים להלן הועברו כמקראה לרשות מורי בית הספר.

1. גימנסיון באתונה : אנכארסיס מאת לוקיאנוס
מתוך : עמנואל גיל, פרקי קריאה בתולדות החינוך הגופני, מכון וינגייט, 1979. עמוד 49
2. חינוך באתרונה : פרוטגורס מאת אפלטון
מתוך : מיכאל הנדל, מקורות ללימוד ההיסטוריה א', הוצאת צ'ציק 1951. עמ' 64
3. חינוך בספרטה : ליקורגוס מאת פלוטרכוס
מתוך : מיכאל הנדל, מקורות ללימוד ההיסטוריה א', הוצאת צ'ציק 1951. עמ' 64.
4. בית הספר ביהודה : לקט פסוקים מהמקרא ומהתלמוד.
5. חינוך חובה חנם בפרוסיה (שלושה קטעים) :
פרידריך הגדול מלך פרוסיה, מתוך : תרבות והשכלה, האוניברסיטה הפתוחה, כרך 16
חוקת המדינה Allgemeine Landrecht, פרוסיה, 1794, תורגם מהרשת בידי ד"ר גיל גרטל
פיכטה י. ג. מכתבים לעם הגרמני, addresses to the German nation, 1808 פרק ב', 14.
התרגום מתוך : גרטל ג. (2010), דרך הטבע - הפדגוגיה הטבעית והטיול החינוכי, ספרית
הפועלים.
6. משל המערה
מתוך : אפלטון, כתבי אפלטון ב' (1999, 390 לפה"ס), שוקן. פוליטיאה, פרק ז' עמ' 421 -
426.
7. נאום על כבוד האדם
מתוך : פיקו ג'. (1990, 1486), נאום על כבוד האדם, הוצאת כרמל. עמ' 24 - 25.
8. חינוך לכול, הכול בכוליות
המקור : קומניוס י. (1632, 1657), Didactica Magna תורת ההוראה השלמה.
התרגום מתוך : גרטל ג. (2010), דרך הטבע – הפדגוגיה הטבעית והטיול החינוכי, ספרית
הפועלים.
9. משל בית הקומות
מתוך : פסטאלוצ'י ה. (1927, 1801) כיצד מלמדת גרטרוד את בניה, ניסיון להדריך את
האמהות ללמד בעצמן את בניהן הוצאת אוצר המורה. עמ' 15, 52.
10. שיעור על תנועת השמש
מתוך : רוסו ז'. ז'. (2009, 1762) אמיל או על החינוך, דביר. עמ' 308 - 312.
11. לא צריך לחנך לערכים וגם אי אפשר
מתוך : יזהר ס. (1974, 1982), על חינוך ועל חינוך לערכים, עם עובד. עמ' 39 - 52.

נספח 4 – עזרים ומחווני הערכה ליחידה 4

נספח 4.1 : מודל מחקר פעולה

* המודל הותאם לתכנית זאת בידי ד"ר גיל גרטל, על יסוד קובץ המאמרים : לוי ד. (2006), מחקר פעולה : הלכה ומעשה - זיקות פילוסופיות ומתודולוגיות בין מחקר פעולה לבין פרדיגמת המחקר האיכותי, הוצאת מופ"ת.

נספח 4.2 – מחווני הערכה

כלי הערכה - יחידה 4

פרקי הלימוד	שעות	כלי הערכה	משקל הערכה
מחקר פעולה	24	הנלמד כאן מיושם בפרקי הלימוד הבאים ויוערך במסגרתם	-
מחקר שדה : אתגרי החברה במרחב בית הספר	32	פרק א' של עבודת הגמר : המרחב החברתי של בית הספר. מחוון 4.1 פרק ב' : כלים לאיסוף מידע במחקר שדה. מחוון 4.2 פרק ג' : מיפוי והגדרת הבעיה החברתית. מחוון 4.1	15% 15% 15%
מחקר עיוני אודות הבעיה החברתית	10	פרק ד' : רקע תיאורטי למושג "בעיה חברתית". מחוון 4.1 פרק ה' : רקע היסטורי, סיבות ונסיבות היווצרות הבעיה החברתית הנחקרת. מחוון 4.1	15% 15%
פיתוח המענה החינוכי	24	פרק ו' : המענה החינוכי. מחוון 4.2	25%

משקלות הערכה

משקל יתר ניתן לפיתוח המענה החינוכי שכן הוא מחייב הכללה של כל המידע שנאסף בפרקים קודמים, וכן דרגה גבוהה יותר של ניתוח (אנליזה וסינתזה) ושל יישום הנלמד. המשימות האחרות הן מצומצמות בהרבה, בכל הקשור למגוון כישורי הלמידה הנדרשים.

מחווני הערכה

המחווניים (להלן) פותחו בהתאם לדוגמאות בחוברת: "חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה", בהוצאת הפיקוח על הוראת מדעי החברה, 2014 ; וכן דוגמאות נוספות של כלי הערכה המובאים באתר האינטרנט של הפיקוח.

מחווה 4.1: פרקי מידע וניתוח בעבודת הגמר

פרקי הלימוד יסוכמו על ידי התלמידים בעבודה כתובה. התכנית ערוכה כך שכל סיכום יהווה פרק בעבודת הגמר, ולכן יוערך בנפרד. המחווה להלן מתאים להערכת הפרקים שבהם מוצג ניתוח מידע שנאסף, והם: המרחב החברתי של בית הספר, מיפוי והגדרת הבעיה החברתית, רקע תיאורטי למושג "בעיה חברתית", רקע היסטורי, סיבות ונסיבות היווצרות הבעיה החברתית הנחקרת. נדגיש: כל פרק מוערך בנפרד!

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
הצגת נושא הפרק ומטרתו	חסרה	הצגה חלקית, לא ממוקדת	הצגה מלאה המעידה על הבנה
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
סקירת ספרות בנושא הפרק	חסר, עמום, ללא שימוש במקורות	תיאור שטחי, עם שני מקורות	תיאור עשיר עם 3 מקורות לפחות
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
המידע שנאסף - רמת "ידע"	חסר מידע ולא נוצרת תמונה של הנושא	אזכור רוב המידע שנאסף אך התמונה עמומה	כל המידע, מסודר ויוצר תמונה שלמה
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
המידע שנאסף - רמת ניתוח והבנה	חסר	תובנות חלקיות שאינן נובעות ממקורות המידע	יש תובנות נשענות על מקורות המידע הרבים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
ייצוג מידע באמצעים שאינם טקסט כגון תמונות, לוחות ותרשימים	חסר	רק חלק מהמידע מעובד או מומחש באמצעים שונים	כל שניתן מוצג באמצעים שאינם טקסט כתוב
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
סיכום, דיון ומסקנות	חסר	סיכום שאינו ממצה את הפרק, מסקנות לא מנומקות	סיכום ממצה, ממוקד וברור, מסקנות מנומקות במידע שנאסף
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הובלה של הקורא – קשר לפרק קודם ולפרק הבא	חסר	הצגה שטחית של הקשר בין הפרקים	יצירת קשר אמין בין הפרקים
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10

מחווה 4.2: פרקי פיתוח בעבודת הגמר

פרקי הלימוד יסוכמו על ידי התלמידים בעבודה כתובה.

התכנית ערוכה כך שכל סיכום יהווה פרק בעבודת הגמר, ולכן יוערך בנפרד.

המחווה להלן מתאים להערכת הפרקים שבהם יש פיתוח יצירתי של תוצר מקורי: פיתוח כלי מחקר

לאיסוף מידע, פיתוח מענה חינוכי.

נדגיש: כל פרק מוערך בנפרד!

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
הצגת נושא הפרק ומטרתו	חסרה	הצגה חלקית, לא ממוקדת	הצגה מלאה המעידה על הבנה
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
סקירת ספרות בנושא הפרק	חסר, עמום, ללא שימוש במקורות	תיאור שטחי, עם שני מקורות	תיאור עשיר עם 3 מקורות לפחות
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
הפיתוח – יצירתיות ומקוריות	כלים מועתקים בגסות (ללא התאמה לצורך)	כלים מועתקים עם התאמה סבירה לצורך	כלים מקוריים
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
הפיתוח – שלמות	הפיתוח אינו עונה על הדרישות שנלמדו	הפיתוח מהווה מענה רק לחלק מהדרישות	פיתוח מלא
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
הצגת הפיתוח בטקסט: הסבר מה הצורך וכיצד הפיתוח עונה לצורך	חסר או מבלבל מאוד	התיאור אינו מעניק תמונה ברורה לקשר	ברור הקשר בין הפיתוח לבין הצורך
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הצגת הפיתוח באמצעים כגון עזרים חזותיים	לא אסתטי, עמום בפרטים	עיצוב חלקי או שאינו מוקפד	אסתטי, בהיר מושך את העין
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הובלה של הקורא – קשר לפרק קודם ולפרק הבא	חסר	הצגה שטחית של הקשר בין הפרקים	יצירת קשר אמין בין הפרקים
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10

נספח 5 – עזרים ומחווני הערכה ליחידה 5

נספח 5.1 – מחווני הערכה

כלי הערכה - יחידה 5

פרקי הלימוד	שעות	כלי הערכה	משקל הערכה
הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה	60	הערכה של פרקי עבודת הגמר :	
		פרק ז': גיוס והכשרת מדריכי התכנית (מחווון 5.1)	15%
		פרק ח': ניהול וארגון הפעלת התכנית (מחווון 5.1)	15%
		פרק ט': הפעלת התכנית: סיכום ארבע הפעולות (מחווון 5.1)	15%
		פרק י': הערכת התכנית (מחווון 5.1)	15%
		הצגה מסכמת של התכנית (שיפוט ותערוכה, מחווון 5.2)	40%
זהות חינוכית	30	פרק העשרה (ללא הערכה) המתקיים בין ההצגה המסכמת של ההתנסות המעשית לבין בחינת הבגרות ביחידות החובה בסוציולוגיה.	

משקלות הערכה

משקל יתר ניתן להצגה המסכת של התכנית, שכן היא מחייבת הכללה של כל המידע שנאסף בפרקים קודמים, וכן יכולת "להגן" על התכנית בפני אנשים שמחוץ למליאת הכיתה.

מחווני הערכה

המחווונים (להלן) פותחו בהתאם לדוגמאות בחוברת: "חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה", בהוצאת הפיקוח על הוראת מדעי החברה, 2014; וכן דוגמאות נוספות של כלי הערכה המובאים באתר האינטרנט של הפיקוח.

מחווה 5.1: פרקי דיווח בעבודת הגמר

פרקי הלימוד יסוכמו על ידי התלמידים בעבודה כתובה.

התכנית ערוכה כך שכל סיכום יהווה פרק בעבודת הגמר, ולכן יוערך בנפרד.

המחווה להלן מתאים להערכת הפרקים שבהם מוצג דיווח על שלבי העבודה: גיוס והכשרת מדריכי

התכנית, ניהול וארגון הפעלת התכנית, הפעלת התכנית – סיכום ארבע פעולות, הערכת התכנית.

נדגיש: כל פרק מוערך בנפרד!

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
הצגת נושא הפרק ומטרתו	חסרה	הצגה חלקית, לא ממוקדת	הצגה מלאה המעידה על הבנה
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
ביצוע כל הפעולות ושלבי הפעולה שנדרשו	חסר	חלקי	מלא
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
איכות הפעולות שבוצעו	התקשו מאוד לבצע ונדרשו לדרבון ועזרה רבה	ביצעו חלק מהפעולות, וחלק אחר התקשו להשלים	ביצעו את כל הפעולות באופן מושלם
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
טיב הדיווח בכתב	תיעוד חסר ביותר, לא ניתן להבין מה בוצע	תיעוד תקין אולם רדוד, מקשה על הקורא להבין מה בוצע	תיעוד מלא ותקין, הקורא מקבל תמונה מלאה על מה שבוצע
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
טיב הדיווח בעל פה	חסר ביותר, לא ניתן להבין מה בוצע	תקין אולם רדוד, קשה להבין מה בוצע	מלא ותקין, יש תמונה מלאה על מה שבוצע
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הובלת הדיון במליאה: יכולת לקבל משוב, לענות על שאלות, ולמקד את המסקנות	לא עוררו דיון, נכנסו למגננה והתקשו לענות		דיון ער, קיבלו הערות, השיבו לשאלות, ממוקד
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מקוריות: שימוש בעזרים ובדרכי הצגה מיוחדות בכתב ובעל פה	ללא	חלקי	מקורי ומעורר עניין
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

מחון 5.2: הצגה מסכמת של התכנית

התלמידים יציגו את תכניתם פעמיים: פעם אחת בפני וועדת שיפוט, ופעם נוספת בפני קהל אורחים בתערוכה ובכנס המסכם של התכנית.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
משך ההצגה	קצרה או ארוכה הרבה יותר מדי	קצרה או ארוכה	משך מתאים
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
שלמות התוכן בהצגה	הצגה שטחית שאינה מעבירה את רצף העבודה שנעשתה	אזכור רק חלק מהשלבים או קישור חלקי בין שלבי העבודה	מוביל היטב בכל השלבים: בעיה, טענה, פיתוח, ביצוע, סיכום
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
בהירות ההצגה בדיבור	לשון עממית, תיאור חסר, מסר עמום	אפשר להבין את המסר אולם השפה רדודה	לשון תקינה, שפה עשירה, מסר ברור
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
עזרים ממחישים ומדגימים	ללא שימוש בעזרים	יש עזרים אולם הם נעשו ברישול	מקורי, אסתטי, בהיר וממוקד
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מקוריות ויצירתיות	חסר מעוף, משעמם	שילוב של רכיב מקורי או יצירתי אחד	שימוש במספר אמצעים מקוריים ויצירתיים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
עמידה מול קהל, ביטחון, שפת גוף, טון דיבור	מרושל, לא משכנע	שימוש חלקי בכלי עמידה מול קהל	זקוף, אמיץ, משכנע
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מענה לשאלות	מגמגם, חסרה שליטה בתוכן	מצליח לענות תשובות, אך אינן ממוקדות	תשובות ברורות, ממוקדות, שולט היטב בתוכן
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15